

FİYAT SIKIŞTIRMASININ TESPİTİNE, ÖNLENMESİNE VE GİDERİLMESİNE İLİŞKİN USUL VE ESASLAR

“Fiyat Sıkıştırmasının Tespitine, Önlenmesine ve Giderilmesine İlişkin Usul ve Esaslar”a yönelik olarak kamuoyu görüşü alınmasına ilişkin işbu doküman kapsamında etkin piyasa gücüne sahip işletmeciye getirilecek fiyat sıkıştırması yükümlülüğü çerçevesinde yürütülecek analizlerde uygulanacak kriterlere yer verilmektedir. Söz konusu, Kamuoyu görüşünün alınmasını teminen bir ay süreyle Kurum internet sitesinde yayımlanmış olup Rekabet Kurumu (RK), Telkoder (Serbest Telekomünikasyon İşletmecileri Derneği), Millenicom Telekomünikasyon Hizmetleri AŞ (Millenicom), Vodafone Telekomünikasyon AŞ (Vodafone), TurkNet İletişim Hizmetleri AŞ (TurkNet), Superonline İletişim Hizmetleri AŞ (Turkcell Superonline), Türk Telekomünikasyon AŞ (Türk Telekom) ve TTNET AŞ (TTNET)’ten gelen görüşler Kurumumuza ulaşmıştır.

Görüş ve önerilerin gerekçeli bir şekilde sunulması büyük önem arz etmekte olduğundan, gerekçesiz olarak sunulan görüş veya önerilerin dikkate alınmaması hakkı Kurumumuz tarafından saklı tutulmakla birlikte yapılan değerlendirmelerle ilgili olarak her türlü görüş ve öneriye açık olunmuştur. Kurumumuza ulaşan kamuoyu görüşleri özet olarak işbu dokümana işlenmiş olup söz konusu görüşlere ilişkin değerlendirmelerimize de ayrıca yer verilmiştir. Gelen görüşler ve yapılan değerlendirmeler neticesinde dokümanda gerçekleştirilecek değişiklikler neticesinde Nihai Doküman oluşturulacaktır.

İşletmecilerden Dokümanın Geneline İlişkin Gelen Görüşler

Türk Telekom:

Türk Telekom tarafından söz konusu dokümanın geneline ilişkin olarak iletilen görüşlerde; Şirketlerine Sabit Şebekede Çağrı Başlatma Piyasası üzerinden mobil ile rekabet etmeyi engelleyecek şekilde fiyat sıkıştırması yükümlülüğünün getirilmesinin; sabit pazarın yok olmasını önlemek ve regülasyonların kaldırılması/esnekleştirilmesi ile birlikte yatırım ortamının teşvik edilmesi amacıyla yapılan deregülasyon yaklaşımı ile uyumlu olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca, sabit sesi ikame eden mobil piyasada hâkim durumda olan Turkcell İletişim Hizmetleri AŞ (Turkcell)’ye uygulanmakta olan fiyat sıkıştırması testinden daha ağır şartlarda bir testin ya da aynı etkide bir testin uygulanmasının bile hâlihazırda sabit sektörde mobil lehine yaşanan erimeyi artırıp sabit sektörü giderek yok edecek ve mobil ile rekabet

edilebilirliği tamamen ortadan kaldıracağı iddia edilmiştir. Son olarak, Kurumumuzca yayımlanan Sabit şebekede ağrı Başlatma Pazarında Fiyat Sıkıştırması Ykmllğne ilişkin kamuoyu görüşlerini içeren dokümana Rekabet Kurumu tarafından “Avrupa Birliği Erişim Direktifi’nde spesifik olarak bir fiyat sıkıştırması yükümlülüğünün olmadığını, AB Direktifi hükümlerinin ülkemizde karşılığı olan Pazar Analizi Yönetmeliği’nde de özel olarak belirlenmiş bir ‘fiyat sıkıştırması yükümlülüğü’nn tanımlanmaması gerekçesiyle yükümlülük getirilmemesi” şeklinde verilen görüşe atıf yapılarak şirketlerine fiyat sıkıştırması yükümlülüğünün getirilmemesi ve düzenlemelerin sabit ses hizmetleri lehine asimetrik olarak uygulanması gerektiği belirtilmiştir.

Değerlendirmelerimiz:

Türk Telekom tarafından iletilen görüşte ileri srlen fiyat sıkıştırması yükümlülüğün deregülasyon sürecinde getirilmesinin “sabit sektörde mobil lehine yaşanan erimeyi artırıp sabit sektörü giderek yok edecek ve mobil ile rekabet edilebilirliği tamamen ortadan kaldıracağı”na dair görüşler öncül düzenlemelere tâbi tutulan pazar analizlerinin düzenlenme mantığına aykırıdır. Zira yeni getirilen fiyat sıkıştırması yükümlülüğü Türk Telekom’a toptan sabit şebekede ağrı başlatma pazarında EPG’ye sahip işletmeci olması nedeniyle ve bu pazarda rekabetin tesisine yönelik getirilen bir yükümlülüktür. Söz konusu pazarda sahip olduğu pazar gücünü olası rekabet ihlllerine yol açacak şekilde kullanabilme olasılığı karşısında bu tür bir tedbire başvurulmuş olup bahse konu Türk Telekom itirazları yerinde grlmemiştir. Diğer taraftan, Pazar Analizi Yönetmeliği’nin ‘Yükümlülüklerin getirilmesi’ başlıklı 11 inci maddesinin 3 üncü fıkrası, “*Bu maddenin 2 inci fıkrasında belirtilen yükümlülükler etkin piyasa gücüne sahip işletmecilere getirilirken ilgili diğer mevzuat hükümlerinde yer verilen yöntemler esas alınabileceği gibi bu maddenin 1 inci fıkrası dikkate alınarak başka yöntemler de belirlenebilir*” hükmünü; 5 inci fıkrası da “*Kurum, mevcut ya da muhtemel bir rekabet sorununun zmne yönelik olarak ilgili pazar analizini yenilemeksizin; konuya ilişkin objektif nedenlere dayalı gerekçelerini belirtmek suretiyle ilgili pazarda etkin piyasa gücüne sahip olan işletmeciye ilave yükümlülük veya yükümlülükler getirebilir*” hükmünü ihtiva etmektedir. Söz konusu Yönetmelik hükümlerine göre, tarife kontrolüne tabi olma yükümlülüğünün özel bir türü olan fiyat sıkıştırması yükümlülüğünün ilgili pazarda EPG’ye sahip olduğu tespit edilen işletmeciye getirilmesi Yönetmeliğin 11’inci maddesinde ayrıca zikredilmese dahi mümkündür. Kaldı ki; Elektronik Haberleşme Kanunu’nun (EHK) 13

üncü maddenin 2 nci fıkrasının (c) bendinde “İşletmecinin ilgili pazarda etkin piyasa gücüne sahip olduğunun belirlenmesi halinde; Kurum, fiyat sıkıştırması, yıkıcı fiyatlandırma gibi rekabeti engelleyici tarifelerin önlenmesi için **gerekli düzenlemeleri yapar** ve uygulamaları denetler” hükmüne yer verilmek suretiyle Kurumumuzun bu konuda tam yetkili olduğu açıkça zikredilmiştir.

TTNET:

TTNET tarafından yapılan genel değerlendirmede, RK ile BTK arasındaki konu ile ilgili yaklaşım farklılıkları ve bu durumun hukuki belirsizlik oluşturduğu, BTK ve RK özelinde kanunlarca öngörülen işbirliği düzenlemeleri ve Kurumlar arasındaki koordinasyon öngören protokollerin bu kapsamdaki bir işbirliğine olanak tanıdığı ifade edilerek fiyat sıkıştırması yönündeki ihlâl ve bu kapsamda uygulanacak test ile ilgili olarak RK ile ortak hareket edilmesi, temel hususlar konusunda uzlaşma sağlanması ve akabinde konunun kamuoyu görüşüne açılması önerilmiş, aynı ihlâl sebebiyle farklı mevzuat ve Kurum uygulamasının önüne geçilmesi ve yaptırımlar da dâhil olmak üzere konu hakkında hukuki belirliliğin sağlanması yönünde görüş iletilmiştir.

Değerlendirmelerimiz:

Kurumumuzun ilgili pazarda EPG’ye sahip olduğu tespit edilen işletmecilere fiyat sıkıştırması yükümlülüğü getirebilmesi ve bu yükümlülüğün yerine getirilmesine yönelik usul ve esasları belirlemek ve uygulamak üzere yetkili ve görevli olduğu yukarıda izah edilmiştir. Özellikle öncül düzenlemeye tabi pazarlar bakımından söz konusu yetki ve görevlerin ifası Kurumumuzun öncelikli ve başlıca sorumlulukları arasında yer almaktadır. Bu sorumluluğun yerine getirildiği pazarlarda tespit edilen rekabet aksaklıklarının önemli ölçüde giderileceği ve ilgili pazarların rekabetçi hale gelme yönünde gelişim göstereceği öngörülmektedir. Bu süreç içerisinde pazarın gelişimi, tarife çeşitliliği ve ilgili işletmecilerin pazardaki pozisyonları göz önünde bulundurularak ardıl mekanizmaların işletilebilirliği değerlendirilebilecektir. Bu yapılırken Kurumumuz ile Rekabet Kurumu arasında imzalanan Protokol hükümleri de dikkate alınarak idari yaptırım ihtimalleri değerlendirilebilecek ise de fiyat sıkıştırması özelinde İşbu Usul ve Esaslara göre tesis edilecek işlemlerin öncelikle dikkate alınması gerektiği (EHK md. 7/2 gereği) ve bu durumun da olası hukuki belirsizlikleri azaltacağı açıktır.

Turkcell Superonline:

Turkcell Superonline tarafından genel görüş ve değerlendirmede ise, Kurumumuz tarafından hâkim durumdaki işletmecinin perakende tekliflerinin ekonomik açıdan yinelenebilir olmasını sağlayacak öncül fiyat sıkıştırma testini geliştirmek ve uygulamak üzere yayınlanan taslağın sektördeki rekabet için oldukça faydalı olacağı ancak taslakta önerilen çerçevenin etkinliğinin engellenmesini önlemek için bazı tamamlayıcı unsurlara ihtiyaç olduğu ifade edilmiştir. Bu kapsamda, analizlerde geçerli prosedürler, model, yöntemler, cezalarla ilgili olarak, Kurumumuza yapılacak şikâyet mekanizması da dâhil olmak üzere, kesin, makul ve şeffaf bir sürecin tanımlanması, uygulanacak öncül testlerin realite kontrollerinin gerçekleştirilmesi, yapılacak ihlalle elde edilen müşterilerin kilitlenerek bunların muhafazası ile sistemin manipüle edilmesini engelleyecek vb. tedbirlerin alınması gerektiği belirtilmiştir.

Değerlendirmelerimiz:

Yukarıda verilen Turkcell Superonline görüşünde ifade edilen ve ilgili maddelerde de zikredilen hususlar uygun olduğu oranda değerlendirilerek gerektiği oranda söz konusu dokümana yansıtılmış; diğer bazı görüşler ise ilgili maddeler kapsamında ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmiş, gerekli cevabi açıklamalara yer verilmiştir.

Rekabet Kurumu:

Rekabet Kurumu tarafından gönderilen görüşte, Avrupa Birliği Erişim Direktifi'nin 13 üncü maddesinde anılan yükümlülüklerde spesifik olarak bir fiyat sıkıştırması yükümlülüğünden bahsedilmediği, AB Direktifi hükümlerinin ülkemizde karşılayan Pazar Analizi Yönetmeliği'nde de özel olarak belirlenmiş bir "fiyat sıkıştırması yükümlülüğü"nin tanımlanmadığı belirtilmiştir. Uygulanacak fiyat düzenlemesi ile mevcut pratikten uzak bir yaklaşımla tarife serbestisinin kabul edildiği perakende pazarların da fiyat analizi kapsamına alınması sonucunu doğuracağından bahisle uygulamadan beklenen katma değer ne olacağının dikkatle incelenmesi gerektiğinin altı çizilmiştir. Ek olarak, maliyet esaslı tarife belirleme yükümlülüğü altında belirlenmiş toptan tarifelerin söz konusu yükümlülük ile yeniden düzenlenmesi gibi bir durumun ortaya çıkması halinde daha önceden belirlenmiş tarifelerin doğruluğunun sorgulanabilir hale geleceği, toptan pazarda tarifelerin düşürülmesi halinde ise yıkıcı fiyatlama riski ortaya çıkacağı ifade edilmiştir. Ayrıca, son dönemdeki

Danıştay kararları ile birlikte düşünülduğünde Kurumlar arası yetki çatışmasına yol açma olasılığı taşıdığı, EPG'ye sahip bir işletmecinin tespit edilmediği perakende pazarlara yönelik olarak yükümlülük getirilmesinin yasal çerçevede sorun çıkarma ihtimalinin de değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Son olarak, analizde hangi alternatif işletmeci maliyetlerinin dikkate alınacağı, en önemli tarife tanımının geriye dönük olarak yapıldığı ve öncül düzenlemelerde ne şekilde belireceğinin muğlak kaldığı ifade edilerek uygulamada yükümlülüğün bir takım sorunlara yer açacağı ve bu bağlamda Kurumlar arasında süregelen işbirliği kapsamında yeniden ele alınmasının yerinde olacağı değerlendirilmiştir.

Değerlendirmelerimiz:

Yukarıda Türk Telekom ve TNET tarafından tarafımıza yöneltile görüşlere verilen cevabi açıklamalarda Rekabet Kurumu'nun çekincelerinin karşılandığı, ayrıca ilgili (aşağıda yer verilen) maddeler altında tarafımızca yapılan açıklamalarda da Rekabet Kurumu tarafından dikkat çekilen endişe konularına yönelik detaylı izahlar getirildiği düşünülduğünde burada tekrara yer verilmesine gerek olmadığı değerlendirilmiştir.

Telkoder, Millenicom, Vodafone ve TurkNet:

Telkoder, Millenicom ve Vodafone tarafından iletilen görüşlerde, söz konusu Taslak dokümanda yeterli, açık ve net hükümlerin yer almadığı, fiyat sıkıştırması yükümlülüğünün kapsamı, metodolojisi gibi konularda belirleyici bir hükme yer verilmediği, şeffaflık ilkesi gereği usul ve esasların ayrıntılı bir şekilde düzenlenmesi ve analizlerde uzun dönem artan maliyet yönteminin kullanılması gerektiği, ortak ve genel maliyetlerin de ilgili ürünün uzun dönem artan maliyetlerine belirli bir oranda eklenerek toplam ve gerçek maliyet hesaplanması gerektiği, ağırlıklı ortalama sermaye maliyeti hesaplanırken EPG'ye sahip operatörün sermaye maliyetinin değil etkin durumdaki alternatif işletmecinin sermaye maliyetinin dikkate alınması gerektiği, fiyat sıkıştırması tespitinde makul etkinlikteki rakip maliyetlerinin esas alınması gerektiği, en önemli tarife kavramının dikey bütünleşik işletmeciler açısından tanımladığı ve bu tanıma göre önemli sayılmayan tarifelerin alternatif işletmeciler açısından hayati öneme sahip olabileceğinden fiyat sıkıştırması testlerinin tamamının öncül olarak gerçekleştirilmesi ve tüm tarife ve kampanyaları kapsamı gerektiği, birbirinden bağımsız olarak sunulabilen hizmetlerin ayrı ayrı fiyat sıkıştırması testine tabi tutulması gerektiği ve Taslak'ta buna açıkça

yer verilmesi gerektiği, inceleme yapılacak dönemin belirlenmesinde ‘dönem dönem’ yönteminin kullanılması gerektiği belirtilmiştir.

Turknet tarafından iletilen görüşte ise, en önemli tarife kavramına sadece gelir açısından bakılmaması gerektiği, gerektiğinde Kurum’un diğer tarifeleri de en önemli tarifeler arasına alabilmesi gerektiği, öncül analiz sadece en önemli tarifelere uygulanacaksa ardıl analizin bütün tarifelere uygulanmasının yolunun açılması gerektiği, ‘Sabit Şebekeler Üzerinden Arama Hizmet Pazarı’nda deregülasyon olduğundan ardıl analizin daha etkin yapılması gerektiği, Rekabet Kurumu'nun rolünün yazılı hale getirilmesi gerektiği, bütün hususların açık ve net bir şekilde yazılarak tereddüde yer bırakılmaması gerektiği ifade edilmiştir.

Değerlendirmelerimiz:

Telkoder, Millenicom, Vodafone ve Turknet tarafından ileri sürülen görüş ve önerilerin mevcut haliyle Usul ve Esaslar’da karşılandığı görülmektedir. Zira ilgili pazarlarda EPG’ye sahip olduğu tespit edilen işletmeci ya da işletmecilere yönelik fiyat sıkıştırması yükümlülüğünün uygulanma detaylarına dair bir boşluk mevcut değildir. Bu anlamda herhangi bir belirsizlik söz konusu olmadığı gibi dikkate alınacak metodoloji, maliyet standardı, esas alınacak süre ve tarife/kampanyaların kapsamı gibi hususlar Usul ve Esaslarda netleştirilmiştir. İlgili pazarlar öncül olarak düzenlemeye tâbi elektronik haberleşme piyasalarını ifade ettiğinden, yapılacak fiyat sıkıştırması testinin de belirli bir öngörülebilirliği haiz olması şarttır. Nitekim bu amaçla, fiyat sıkıştırması analizinde kullanılacak perakende seviyedeki maliyetlerin hesaplanmasında detaylı kırılımlar öngörülmüş, toptan şebeke varlıkları için uzun dönem artan maliyetler, perakende seviyedeki maliyetler için tam dağıtılmış maliyetlerin dikkate alınacağı söz konusu Usul ve Esasların 9 uncu maddesinde hüküm altına alınmıştır. Bu bağlamda, yukarıdaki görüşte ifade edilen ortak maliyetlerin ilişkilendirilebilen kısmı, perakende seviyede katlanılan şebeke maliyetleri kapsamında yerini bulmaktadır. Ancak, bahsi geçen genel maliyetlerin uzun dönem artan maliyet hesabında karşılığı bulunmamakta, ülkemizde mer’i mevzuatta (Örn: Erişim ve Arabağlantı Yönetmeliği, md. 12) erişim maliyetlerinin belirlenmesinde zikredilmemektedir. Benzer şekilde, alternatif işletmecilerin ağırlıklı ortalama sermaye maliyetin fiyat sıkıştırması analizlerinde dikkate alınacağına dair herhangi bir literatür ya da uygulama örneği bulunmamaktadır. En önemli tarifelerin fiyat sıkıştırması analizine tabi olması kural olmakla beraber Usul ve Esasların 5 inci maddesinde en önemli tarifelerin

dışında kalan tarifelerin de dikkate alınabilmesinin önü açılmıştır. Bununla birlikte, mevcut durum itibarıyla ülkemizdeki tarife serbestisi ve çeşitliliği göz önünde bulundurulduğunda, ilgili pazardaki rekabet parametrelerini etkilemeyecek her türlü tarifenin söz konusu analize tabi tutulmasının amacını aşan ve orantısız bir uygulama olabileceği düşünülmektedir. Bu sebeple, diğer ülke uygulamalarına da uygun bir şekilde, Usul ve Esasların 5 inci ve 6 ncı maddelerinde en önemli tarifelerin fiyat sıkıştırması yükümlülüğü ve testine tabi tutulacağı hüküm altına alınmıştır. En önemli tarifelerin uygulamaya başlanmasını izleyen dönemler boyunca en geç üçer aylık periyotlar dâhilinde ve gerekirse daha önce rekabet karşıtı bir uygulama söz konusu olduğunda Kurumun müdahale hakkı saklı olduğundan, ilgili pazarda etkin piyasa gücüne sahip işletmecinin ardıl olarak izlenmesinin önünde bir engel görülmemektedir. Kaldı ki; Usul ve Esaslar'da sadece ardıl değil öncül fiyat sıkıştırması mekanizmalarına da yer verilmiş olup, ikisi arasında verilecek karar, Usul ve Esaslar'ın değil pazar analizinin konusudur. Nihayet, fiyat sıkıştırması yükümlülüğü ve testi kapsamında başvurulacak analiz yöntemi olarak seçilen Durağan Durum Analizi (steady-state analysis) de yine uluslararası örneklerde karşılığını bulan ve düzenli olarak yapılan fiyat sıkıştırması analizlerinde tercih edilen bir yöntemdir. Bu kapsamda yatırım harcamaları ve tek seferlik maliyet ve gelirlerin yıllık esasa indirgenmesi söz konusu olup, uygulamada da en geç 3 aylık periyotlar dâhilinde yapılması öngörülen fiyat sıkıştırması analizinde bu şekilde herhangi bir boşluğun söz konusu olmayacağı değerlendirilmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar ve Kısaltmalar

Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Usul ve Esasların amaç ve kapsamı; etkin ve sürdürülebilir rekabetin tesisi ve korunmasını teminen, ilgili pazar analizleri kapsamında fiyat sıkıştırması yükümlülüğüne tabi tutulan etkin piyasa gücüne sahip işletmeci ve/veya bu işletmecinin dikey ilişkili bir pazarda aynı kontrol yapısı içinde faaliyet gösteren ortağı, iştiraki veya ortaklığının toptan ve perakende tarifelerinin fiyat sıkıştırması içermesinin önlenmesi ve fiyat sıkıştırması içermesi halinde uygulanacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Gelen Görüşler:

TürkNet tarafından iletilen görüşte ‘tarifelerin fiyat sıkıştırması içermemesi’ ifadesi yerine ‘tarifelerin fiyat sıkıştırmasına yol açmasının önlenmesi’ ifadesinin kullanılması gerektiğini belirtilmiştir.

Değerlendirmelerimiz:

İşbu Usul ve Esasların amacı ilgili pazarlarda fiyat sıkıştırması uygulamalarının önüne geçmek ve varlığında uygulanacak mekanizmaları belirlemektir. Bu mekanizmalar, öncül ve ardıl olarak 6 ncı madde kapsamında tespit edilmiş olup, tam ve net olarak ilgili pazar analizlerinde uygulama alanı bulacaktır. Bu itibarla, pazar analizlerinde izlenecek olası tüm yöntemleri karşılayacak bir ifade olarak seçilen ‘tarifelerin fiyat sıkıştırması içermemesi’nin yeterli olacağı düşünülmektedir.

Dayanak

MADDE 2 – (1) Bu Usul ve Esaslar, 10/11/2008 tarihli ve 27050 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Elektronik Haberleşme Kanunu’nun 6 ncı, 7 nci, 13 üncü, 14 üncü ve 20 nci maddeleri, 27/11/2012 tarihli ve 28480 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Pazar Analizi Yönetmeliği’nin 10 uncu maddesi, 08/09/2009 tarihli ve 27343 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Erişim ve Arabağlantı Yönetmeliği’nin 7 nci ve 11 inci maddeleri ile

12/11/2009 tarihli ve 27404 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Tarife Yönetmeliği’nin 5 inci, 15 inci ve 17 nci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 3 – (1) Bu Usul ve Esaslarda geçen;

- a) Benzer etkinlikte işletmeci: İlgili perakende pazarda dikey bütünleşik işletmeci veya işletmecilerin perakende pazar faaliyetleri ile benzer etkinlikte faaliyet gösterdiği ancak düşük pazar payı sebebiyle ölçek ekonomilerinden aynı derecede faydalanamadığı kabul edilen işletmeciyi,

Gelen Görüşler:

TTNET tarafından iletilen görüşte, Rekabet hukuku analizlerinde eşit etkinlikte işletmecinin (equally efficient competitor) fiyat sıkıştırması analizlerinde dikkate alındığı, eşit etkinlikte işletmecinin analizlerde nazara alınmasının en önemli sebeplerinden birinin dikey bütünlükteki teşebbüs için hukuki belirlilik sağlanması olduğu, zira dikey bütünlükte teşebbüsün rakibi olan işletmecilerin maliyet ve kârlarını bilmesinin mümkün olmaması sebebiyle kendi maliyet ve kârlılığında yola çıkması ilgili test için en tutarlı yol olduğu ve başka bir teşebbüsün maliyet ya da kârı (yani dikey bütünleşik teşebbüsün bilmediği bir bilgiyi) nazara alarak aleyhe yaptırım uygulanabilmesi adalet ve hukuk güvenliği ile bağdaşmadığı gerekçesiyle söz konusu tanımın çıkarılması ve fiyat sıkıştırması analizinin RK ve AB Komisyonu uygulaması (mehaz hukuk) paralelinde yapılması önerilmektedir.

Değerlendirmelerimiz:

TTNET tarafından ‘benzer etkinlikte işletmeci’ ve ‘makul etkinlikte işletmeci’ tanımlarının metinden çıkarılması önerilmekte ise de bu önerinin dayandırıldığı Rekabet Kurumu ve AB Komisyonu uygulamalarına paralel bir şekilde Kurumumuz uygulamalarının belirlenmesi gerektiğine dair görüşün isabetli olmadığı değerlendirilmektedir. Zira, gerek Komisyon tarafından gerekse RK tarafından tercih edildiği gözlemlenen ‘eşit etkinlikte işletmeci’ yaklaşımı, hâkim durumun kötüye kullanımına dair başvurular değerlendirilirken esas alınmakta; diğer ülke örneklerinde de düzenleyici otoritelerin, öncül olarak düzenlenen

pazarlarda fiyat sıkıştırması analizlerini gerçekleştirirken bu yaklaşım yerine benzer ya da makul etkinlikte işletmeci yaklaşımlarını öncelikle dikkate aldıkları görülmektedir. Diğer taraftan, Usul ve Esaslarda her üç kavramın da tanımı yapılmakta olup, uygulamada ilgili pazar yapısına uygun ve rekabet karşıtı uygulamaların önüne geçecek bir yöntemin benimsenmesi hedeflenmektedir.

- b) Birlikte satış: İki veya daha fazla elektronik haberleşme hizmetinin tek tarife içinde bir arada kullanıcılara sunulmasını,
- c) Dikey bütünleşik işletmeci veya işletmeciler: Biri diğerinin temel girdisi niteliğinde olan elektronik haberleşme hizmetlerini sunan ya da ilgili toptan pazarda faaliyet gösteren işletmeci ve bu işletmecinin aynı kontrol yapısı içinde dikey ilişkili perakende pazarda faaliyet gösteren ortağı, iştiraki ya da ortaklığı konumundaki işletmecileri,
- d) En önemli tarife: İşletmeciler için ciddi bir gelir kaynağı teşkil ettiği ve/veya ciddi sayıda son kullanıcıya hitap ettiği tespit edilen ya da öngörülen tarifeleri, kampanyaları, indirimleri ve birlikte satış uygulamalarını,

Gelen Görüşler:

TTNET tarafından iletilen görüşte “en önemli tarife” tanımında, “ciddi gelir” ve “ciddi abone” gibi muğlak ve hukuki belirlilikten uzak ifadelerin çıkarılması, kesin bir şekilde çerçevelenmesi, “öngörülme” ifadesinin madde metninden çıkarılması ve sadece fiilen uygulanan tarifelerin dikkate alınmasının yerinde olacağı belirtilmiştir. Yeni uygulanması planlanan/öngörülen ve daha hiç abonesi olmayan ve gelir elde edilmeyen uygulamalar bakımından belirli bir süre (örneğin 6 ay – 1 yıl gibi) fiyat sıkıştırması denetiminin yapılmamasının pazardaki işletmeciler arasındaki rekabette olumlu etkisinin olacağı ifade edilmiş, aksi takdirde denetlenen işletme, uygulamalarını belirlemek ve sunmak hususunda rakip işletmeciler ile “aynı etkinlikte” rekabet edemeyeceği ve rekabette dezavantajlı konuma geleceği iddiasına yer verilmiştir.

TurkNet tarafından iletilen görüşte, en önemli tarife tanımına önemli gelir kaynağı olmayan bir tarifenin bile Kurum tarafından önemli görülmesi halinde en önemli tarifeden sayılması gerektiği, kontrol tanımının yapılması ve maddenin “...tespit edilen *ve/veya bu nitelikte olmasa dahi Kurum tarafından çeşitli nedenlerle ilgili pazar açısından önem teşkil ettiği*

tespit edilen ya da öngörülen tarifeleri, kampanyaları, indirimleri ve birlikte satış uygulamalarını” şeklinde düzeltilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Telkoder, Millenicom ve Vodafone tarafından iletilen görüşte ise, (1d) bendinin taslaktan çıkarılması gerektiğini ifade etmiştir.

Değerlendirmelerimiz:

TTNET tarafından muğlak olduğu ileri sürülen ifadelerin tanımın oluşmasına katkı sağlayan birer terim olarak değerlendirilmesi ve uygulamada esas alınacak unsurlardan oluşan Usul ve Esaslar ekiyle birlikte ele alınması gerektiği düşünülmektedir. Diğer taraftan, Usul ve Esaslarda öngörülen fiyat sıkıştırması mekanizmaları EPG'nin var olduğu piyasalarda rekabet karşıtı sonuç doğurabilecek fiyat sıkıştırması eylemlerini topyekûn kapsamaktadır. Bu bağlamda, kural olarak en önemli tarifelerin analize tabi tutulması öngörülmüşse de uygulanacak yöntem ve periyodlar bakımından belirli bir esneklik de bulunmaktadır. Diğer taraftan söz konusu esnekliğin sınırları, ilgili pazarda EPG'ye sahip dikey bütünleşik işletmecinin varlığı ve bu işletmeciyi rekabet etmekte olan etkin alternatif işletmecilerin maliyetleriyle belirlenmektedir.

Diğer taraftan, Turknet'in görüşüne yönelik olarak en önemli tarifelerin tanımının yapılmış olmasının Usul ve Esaslar kapsamında gerçekleştirilecek olan fiyat sıkıştırması testinin sadece söz konusu tarifelere münhasır kılınacağı anlamına gelmediğini belirtmek gerekir. Bununla beraber, genel görüşlere ilişkin değerlendirmelerimizde açıklanan nedenlerle fiyat sıkıştırması testinde en önemli tarifelerin baz alınması gerektiği değerlendirilmektedir. Bu husus, sağlıklı, uzun vadeli ve sürdürülebilir bir rekabet ortamı için ideal bir yöntem olup, tamamlayıcı mahiyette sair tarifelere yönelik olarak da fiyat sıkıştırması analizi yapılabileceği unutulmamalıdır.

Turknet'in görüşünde ayrıca kontrol tanımının yapılması talep edilmekte ise de bu hususun çok anlamlı ve yerinde bir talep olmadığı değerlendirilmektedir. Zira 'ekonomik bütünlük', literatürde farklı şirketlerin tek bir işletmenin altında operasyon gerçekleştiren bölümler gibi faaliyette bulunmalarını ifade etmekte olup, kontrol unsuru da ekonomik bütünlük özelliğini haiz teşebbüsleri açıklamak için kullanılmaktadır. Söz konusu kavramlar Avrupa Birliği'nin İşleyişine Dair Anlaşma'nın 101 vd. maddelerinde karşılığını bulan ve

elektronik haberleşme hizmet ve altyapılarına yönelik AB Düzenleyici Çerçevesi'nde de benimsenen bir kavramdır. Rekabet hukuku terminolojisi ve metodolojisinin ayrılmaz bir parçası olan bu kavram ekonomik bütünlük kavramını tanımlayan, açıklayan ve içtihatlarla yerleşen bir alt terim olup ayrıca tanımlanmasına gerek görülmemektedir.

- e) Erişim tarifesi: İşletmecilerin elektronik haberleşme altyapı, şebeke ve hizmetlerinin sunulması karşılığında kampanya ve indirimler de dâhil olmak üzere diğer işletmecilerden farklı adlar altında aldıkları veya alacakları toptan ücreti,
- f) Eşit etkinlikte işletmeci: İlgili perakende pazarda, dikey bütünleşik işletmeci veya işletmecilerin perakende pazar faaliyetleri ile aynı etkinlikte faaliyet gösterdiği kabul edilen işletmeciyi,
- g) Etkin piyasa gücü: İşletmecinin, ilgili elektronik haberleşme pazarında, tek başına ya da diğer işletmecilerle birlikte, rakiplerinden, kullanıcılarından ve tüketicilerinden fark edilir bir şekilde bağımsız olarak hareket edebilmesine imkân sağlayan ekonomik gücünü,
- h) Fiyat sıkıştırması: Dikey bütünleşik işletmeci veya işletmecilerin ilgili perakende fiyatı ve ilgili perakende pazar ve/veya pazarlarda faaliyet göstermek için temel girdi niteliğinde olan erişim hizmetinin ücreti arasındaki marjı, perakende pazardaki etkin rakip işletmecilerin faaliyetlerini kârlı bir şekilde sürdürebilmesine imkân vermeyecek ölçüde belirlemesini,
- i) Fiyat sıkıştırması analizi: Fiyat sıkıştırmasının tespiti amacıyla, ilgili toptan pazarda etkin piyasa gücüne sahip dikey bütünleşik işletmeci ve/veya bu işletmecinin aynı kontrol yapısı içinde dikey ilişkili perakende pazarda faaliyet gösteren ortağı, iştiraki ya da ortaklığı konumundaki işletmecinin tarifelerinin incelenmesi ve değerlendirilmesinde kullanılan ve içeriği işbu Usul ve Esaslar ile belirlenen analizi,
- j) Kampanya: İlgili pazar veya pazarlarda bir işletmeci tarafından sunulmakta olan elektronik haberleşme hizmetlerinin ilave edimler dâhil özel şartlarla, belirli bir süre için sunulmasına ilişkin satışı,
- k) İşletmeci: Yetkilendirme çerçevesinde elektronik haberleşme hizmeti sunan ve/veya elektronik haberleşme şebekesi sağlayan ve altyapısını işleten şirketi,
- l) Kullanıcı: Aboneliği olup olmamasına bakılmaksızın elektronik haberleşme hizmetlerinden yararlanan gerçek veya tüzel kişiyi,

- m) İlgili pazar: Ülkenin tümünde veya bir bölümünde sunulmakta olan belirli bir elektronik haberleşme hizmeti ve onunla yüksek derecede ikame edilebilen diğer elektronik haberleşme hizmetlerinden oluşan pazarı,

Gelen Görüşler:

Türk Telekom tarafından iletilen görüşte, piyasa pratikleri/uygulamalarında mobilin sabit ses hizmeti pazarını daralttığı gerekçesiyle analizlerin mutlaka sabit sesi “**yüksek derecede ikame eden**” mobilin de göz önünde bulundurularak değerlendirilmesi ve sabit sesin mobil ile rekabet edebilirliğini sağlaması gerektiği ifade edilmiştir.

Değerlendirmelerimiz:

Türk Telekom tarafından iletilen görüşte atıf yapılan ibare (“yüksek derecede ikame eden”) ‘ilgili pazar’ tanımında yer almakta ve EHK dâhil olmak üzere ilgili mevzuattan kaynaklanmaktadır. Bu kavramın uygulanması da pazar analizleri çerçevesinde gerçekleştirilmekte olup, uygulama kapsamında şekillenen bir husustur.

- n) Kurul: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurulu’nu,
o) Kurum: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu’nu,
p) Makul etkinlikte işletmeci: İlgili pazarda etkin piyasa gücüne sahip dikey bütünleşik işletmeciden erişim hizmeti alan ve perakende pazarda makul etkinlikte faaliyet gösterdiği kabul edilen işletmeciyi,

Gelen Görüşler:

TTNET tarafından iletilen görüşte, 3 üncü maddenin a) bendine ilişkin yukarıda yer verilen görüşleri çerçevesinde tanımın çıkarılması, fiyat sıkıştırması analizinin RK ve AB Komisyonu uygulaması (mehaz hukuk) paralelinde yapılması önerilmektedir.

Değerlendirmelerimiz: TTNET’in görüşüne ilişkin değerlendirmemiz yukarıda yer almaktadır.

- r) Son kullanıcı: Elektronik haberleşme hizmeti ve/veya elektronik haberleşme şebekesi sağlamayan gerçek veya tüzel kişileri,

s) Tarife: İşletmecilerin elektronik haberleşme hizmetinin sunulması karşılığında kullanıcılardan kampanya ve indirimler de dâhil olmak üzere farklı adlar altında aldıkları veya alacakları ücretleri içeren cetveli

ifade eder.

(2) Bu Usul ve Esaslarda geçen ancak bu maddenin 1 inci fıkrasında tanımlanmayan kavramlar için ilgili mevzuatta yer alan tanımlar geçerlidir.

İKİNCİ BÖLÜM

Fiyat Sıkıştırması Yükümlülüğü ve Analizinde Kullanılacak Yöntemler

Ön şartlar

MADDE 4 – (1) Fiyat sıkıştırması yükümlülüğü ve analizinin uygulanabilmesi için incelemeye tabi tutulan dikey ilişkili elektronik haberleşme pazarlarında asgari olarak;

- a) Toptan pazarda etkin piyasa gücüne sahip işletmecinin varlığı ve
- b) Toptan pazarda etkin piyasa gücüne sahip işletmecinin ve/veya bu işletmeyle aynı kontrol yapısı içinde bulunan ortağı, iştiraki ya da ortaklığı konumundaki işletmecilerden en az birisinin dikey ilişkili perakende pazar veya pazarlarda faaliyet gösteriyor olması

gerekmektedir.

(2) Fiyat sıkıştırması yükümlülüğü ve analizinin uygulanabilmesi için dikey bütünleşik işletmeci veya işletmecilerin ilgili perakende pazarda etkin piyasa gücüne sahip olması zorunlu olmayıp toptan pazarda etkin piyasa gücüne sahip olan dikey bütünleşik işletmeceye söz konusu yükümlülüğün getirilmesi yeterli ve gereklidir.

Gelen Görüşler:

Türk Telekom tarafından iletilen görüşte, deregülasyon yaklaşımına rağmen getirilen fiyat sıkıştırması yükümlülüğü ve analizi sonuçlarının uzun dönemde sürdürülebilirliği tehlike altında olan bir perakende pazarda uygulanacağı ve uygulama ile her ne kadar sabit ses

pazar oyuncularının birbiri ile olan rekabetinin etkinliği amaçlansa da mutlaka sabit sesin mobil ile rekabet edebilirliğinin de göz önünde bulundurularak uygulanacak olan regülasyonun bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilmesi pazarın geleceği açısından büyük önem arz ettiği ifade edilmiştir. Ayrıca, Şirketlerinin sahip olduğu abonelerin mobile geçişine imkân sağlayacak düzenlemelerin STH işletmecilerinin de pazar payını daraltacağı ve piyasadan silinmesine yol açacağı iddia edilmiştir.

TTNET tarafından iletilen görüşte, 5809 sayılı Kanun kapsamında BTK'nın ancak EPG'ye sahip işletmeci hakkında fiyat sıkıştırması, yıkıcı fiyatlama gibi rekabeti engelleyici tarifelerin önlenmesi için düzenleme yapabileceği, tarifelerin onaylanması, izlenmesi ve denetlenmesi yöntemleri, tarifelerin alt ve üst sınırlarının belirlenmesi ve uygulama esas ve usulünü belirleyebileceği nazara alındığında (md. 13); perakende pazarda faaliyet gösteren başka bir işletmeci özelinde "EPG" belirlenmesine gitmeksizin fiyat sıkıştırması ile ilgili yükümlülük getirilebilmesinin 5809 sayılı Kanun'a uygun olmadığı düşünölmekte olup ilgili hükmün metinden çıkarılması önerilmektedir.

Değerlendirmelerimiz:

Türk Telekom tarafından ileri sürölen görüşte, sabit-mobil ikamesi ekseninde bir yaklaşım ortaya konulmakta ise de bu görüş tek başına değil, Kurum tarafından yapılacak pazar analizleri ekseninde bir anlam ifade edebilecektir. İşbu Usul ve Esasların uygulanacağı pazarlar, hâlihazırda Pazar Analizi Yönetmeliği'nin 7 nci maddesinin 1 inci fıkrasına göre öncül düzenlemeye tabi tutulan toptan ve/veya perakende pazarlar olup, bunlardan ilişkili toptan pazarda asgari olarak EPG'ye sahip bir işletmecinin varlığı yeterli ve gereklidir. Bu bağlamda, bahse konu ikame etkisi bu süreçte değil, pazarların tanımlanması ve düzenleme gereksiniminin olup olmadığına dair yapılacak çalışmanın inceleme konusunu oluşturmaktadır.

TTNET tarafından öne sürölen görüşün ise EHK'nın ilgili maddeleri dikkate alınmadan iletildeği düşünölmektedir. Zira EHK'nın 'İlkeler' başlıklı 4 üncü maddesinin (a) bendi, *"Serbest ve etkin rekabet ortamının sağlanması ve korunması"* hükmünü ihtiva etmekte, 6 ncı maddesinde ise Kuruma *"elektronik haberleşme sektöründe; rekabeti tesis etmeye ve korumaya, rekabeti engelleyici, bozucu veya kısıtlayıcı uygulamaların giderilmesine yönelik düzenlemeleri yapmak, bu amaçla ilgili pazarlarda etkin piyasa gücüne sahip işletmecilere*

ve gerekli hallerde diğer işletmecilere yükümlülükler getirmek ve mevzuatın öngördüğü tedbirleri almak” (a bendi) ve “Kullanıcılara ve erişim kapsamında diğer işletmecilere uygulanacak tarifelere, sözleşme hükümlerine, teknik hususlara ve görev alanına giren diğer konulara ilişkin genel kriterler ile uygulama usul ve esaslarını belirlemek, tarifeleri onaylamak, tarifelerin denetlenmesine ilişkin düzenlemeleri yapmak” (j bendi) görev ve yetkilerini yüklemektedir. Diğer taraftan, EHK’nin ‘Rekabetin sağlanması’ başlıklı 7 nci maddesinin ilk fıkrası, “Kurum, 7/12/1994 tarihli ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, elektronik haberleşme sektöründe rekabete aykırı davranış ve uygulamaları re’sen veya şikâyet üzerine incelemeye, soruşturmaya ve rekabetin tesisine yönelik gerekli gördüğü tedbirleri almaya, görev alanına giren konularda bilgi ve belgelerin sağlanmasını talep etmeye yetkilidir”

Yukarıda yer verilen Kanun maddeleri, Kurumun serbest ve etkin rekabeti sağlamasını ve korumasını ilk olarak benimserken bu amaçla getirilecek yükümlülükleri ve alınacak tedbirleri ilgili pazarlarda etkin piyasaya gücüne sahip olan işletmecilere getirilen yükümlülüklerle sınırlı tutmamaktadır. Bu bağlamda, rekabetin tesisine yönelik gerekli gördüğü her türlü tedbiri almaya yetkili kılınan Kurumumuz, kullanıcılara uygulanacak tarifelere ilişkin uygulama usul ve esaslarını belirlemek ve tarifelerin denetlenmesine ilişkin düzenlemeleri yapmak yetki ve göreviyle donatılmıştır.

Kanunun ilgili bir başka maddesi olan 13 üncü maddesinin 2 nci fıkrasında yer verilen “İşletmecinin ilgili pazarda etkin piyasa gücüne sahip olduğunun belirlenmesi halinde; Kurum, fiyat sıkıştırması, yıkıcı fiyatlandırma gibi rekabeti engelleyici tarifelerin önlenmesi için gerekli düzenlemeleri yapar ve uygulamaları denetler” hükmü yukarıda yer verilen genel nitelikli görev ve yetkilerle uyumlu olarak fiyat sıkıştırması, yıkıcı fiyatlandırma gibi rekabeti engelleyici tarifelerin önlenmesi hususunda Kurumu görevli kılmaktadır. Kurum bu görevini ifa ederken başlangıç noktasını ilgili pazarda EPG’ye sahip bir işletmecinin varlığı oluşturmakta ise de bu husus bir ön kriter niteliğindedir. Diğer bir ifadeyle ve Kanunun ilgili hükümleri birlikte yorumlandığında, öncül düzenlemeye tâbi bir pazarın (ve dolayısıyla EPG’ye sahip işletmecinin) varlığı, bu pazarda yapılacak düzenlemelerin gerekçesini teşkil etmekte, ancak nihai sınırlarını oluşturmamaktadır. EHK’nın 6 ncı maddesinin (a) bendinde ifade edildiği gibi **gerekli hallerde diğer işletmecilere yükümlülükler getirmek ve mevzuatın öngördüğü tedbirleri almanın** Kurumun görev ve yetki alanına girdiği de düşünüldüğünde,

ilgili toptan pazarda EPG'ye sahip bir işletmecinin varlığı fiyat sıkıştırması düzenlemesi için yeterlidir.

Bu hususu teyit eder şekilde, EHK'nın 14 üncü maddesinin (h) fıkrası, Kurumun tarifelere ilişkin düzenlemelerinde *“Rakip işletmecilerin kendi kullanıcılarına sunacağı elektronik haberleşme hizmetleri için etkin piyasa gücüne sahip işletmeciden talep edeceği temel girdi niteliğinde olan elektronik haberleşme hizmetlerinde oluşan fiyatları da dikkate alması”* emredilmektedir.

Açıklanan nedenlerle, Kurumun ilgili bir toptan pazarda EPG'ye sahip işletmecinin bulunması halinde bu işletmecinin toptan fiyatlarını kendi kontrolündeki (iştiraki, ortaklığı, vb. konumundaki) bir başka (EPG statüsünde olmayan) işletmecinin perakende fiyatlarını göz önünde bulundurarak söz konusu tarifeler arasındaki marjın daralmasını sağlayacak ve etkin olarak hizmet sunan alternatif işletmecileri dışlayacak şekilde belirlemesini önleyici mahiyette, bu işletmecilere yaşam alanı bırakacak şekilde fiyat sıkıştırması düzenlemesi yapması yetkisi ve görevi dâhilindedir.

(3) Tarife kontrolüne tabi olma yükümlülüğünün özel bir türü olan fiyat sıkıştırması yükümlülüğünün ayrıca ve özel olarak ilgili pazar analizi kapsamında getirilmesi, bu Usul ve Esasların uygulanması için zorunludur.

Fiyat sıkıştırması analizinin kapsamı

MADDE 5 – (1) İlgili toptan pazarda etkin piyasa gücüne sahip dikey bütünleşik işletmeci ve bu işletmecinin aynı kontrol yapısı içinde dikey ilişkili perakende pazarda faaliyet gösteren ortağı, iştiraki ya da ortaklığı konumundaki işletmecinin, fiyat sıkıştırması analizine tabi tutulan toptan ve perakende hizmetlerine ilişkin gelir, gider ve maliyet bazlı tüm verileri ile uygun olduğu ölçüde diğer işletmecilerin benzer verileri fiyat sıkıştırması analizinin kapsamındadır.

(2) Kurum, ilgili toptan pazarda etkin piyasa gücüne sahip olan işletmecinin toptan seviyedeki tarifeleri ile bu işletmecinin ya da bu işletmeci ile aynı kontrol yapısı içinde bulunan ortağı, iştiraki veya ortaklığı konumundaki işletmecinin perakende seviyedeki en

önemli tarifeleri ve Kurum tarafından da uygun görülme kaydıyla, en önemli tarifeler haricindeki tarifeleri fiyat sıkıştırması analizine tabi tutabilir.

Gelen Görüşler:

Türk Telekom tarafından iletilen görüşte, Şirketlerinin abone bakımından ilk 3'e giren perakende tarifesinin toplam abonelerinin yarısından çoğunu oluşturduğu, bu sebeple en önemli tarifelerin belirlenirken Kurumumuzca baz alınan en fazla abone sayısına sahip ve en fazla gelir elde eden ilk 10 perakende tarifenin sayısının ilk 5'e düşürülmesi değerlendirilmesine yer verilmiştir. Ek olarak, en önemli tarifelerin dışındaki tarifelere (örn. pazar paylarının %30 seviyelerinde olduğu ankesör pazarı) test uygulanmaması, testlerde dönemsel hassasiyetin unutulmaması, geriye dönük 6 aylık değerlerin dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca birden çok tarifeyi içeren kampanyada fiyat sıkıştırması tespit edilmesi durumunda, sadece o tarifenin durdurulması gerektiği, sıkıştırmanın ortadan kaldırılmasına yönelik fiyat artışlarının yeni abonelere yansıtılması ve mevcut abonelerin faydası devam ettirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Telkoder, Millenicom ve Vodafone tarafından iletilen görüşlerde, fiyat sıkıştırması testinin tüm tarifeleri ve kampanyaları kapsamı gerektiğini belirtilmiştir.

Değerlendirmelerimiz:

Türk Telekom tarafından iletilen görüşte ifade edilen en önemli tarifelerin belirlenmesinde uygulanacak kriterler, işbu Usul ve Esasların ekinde yer verilen bir husus olup, 5 inci maddenin kapsamına dâhil değildir. Keza, fiyat sıkıştırmasının tespiti halinde hizmet alımı durdurulacak mevcut ya da yeni abone ayrımı da bu maddenin konusu değildir. 'Fiyat sıkıştırması analizinin kapsamı' başlıklı 5 inci maddede yapılacak analiz kapsamında Kurumun ilgili işletmecilerden istemeye yetkili olduğu bilgi ve belgelerin kapsamı zikredilmiş; ayrıca kural olarak "*ilgili toptan pazarda etkin piyasa gücüne sahip olan işletmecinin toptan seviyedeki tarifeleri ile bu işletmecinin ya da bu işletmeci ile aynı kontrol yapısı içinde bulunan ortağı, iştiraki veya ortaklığı konumundaki işletmecinin perakende seviyedeki en önemli tarifeleri*"nin fiyat sıkıştırması analizine tabi tutulacağı ifade edilmiştir. Türk Telekom tarafından fiyat sıkıştırması analizine tâbi tutulmamasını talep ettiği en önemli tarifelerin dışında kalan tarifeler, zaten kural olarak Kurumun değerlendirmeye almayacağı, ancak rekabet karşıtı bir

etki meydana getirmesi söz konusu olduğunda inceleme altına alacağı tarifelerdir. EHK'nın 4 (a), 6(a),(j) ve 7/1 madde hükümleri doğrultusunda rekabeti tesis etmeye ve korumaya dönük olarak sahip olduğu düzenleme ve denetleme yetkisini belirtilen durumlarda en önemli tarifelerin dışında da kullanmasının istisnai bir yetki olarak Usul ve Esaslar'da düzenlenmesi uygun görülmüştür.

Fiyat sıkıştırması analizinin uygulanması

MADDE 6 – (1) Kurum tarafından ilgili pazar analizi kapsamında fiyat sıkıştırması yükümlülüğüne tabi tutulan toptan ve perakende pazarlarda faaliyet gösteren dikey bütünlük işletmecisi veya işletmecilerin tarifeleri fiyat sıkıştırması içermemelidir.

(2) İlgili pazar analizi kapsamında fiyat sıkıştırması yükümlülüğüne tabi tutulan dikey bütünlük işletmecisi veya işletmecilerin toptan ve perakende seviyedeki tarifelerine ilişkin fiyat sıkıştırması analizi, Kurum tarafından öncül (ex ante) ve/veya ardıl (ex post) olarak gerçekleştirilebilir.

(a) Öncül fiyat sıkıştırması analizi,

- i. Toptan pazarda etkin piyasa gücüne sahip dikey bütünlük işletmecisi veya işletmecilerin fiyat sıkıştırması analizine tabi tutulan erişim hizmetlerini sunmaya başlamasından önce,
- ii. Toptan pazarda etkin piyasa gücüne sahip dikey bütünlük işletmecinin veya bu işletmecisi ile aynı kontrol yapısı içinde dikey ilişkili pazarda faaliyet gösteren ortağı, iştiraki veya ortaklığı konumundaki işletmecinin perakende seviyede en önemli tarifeleri sunmaya başlamasından önce,

Gelen Görüşler:

Turkcell Superonline tarafından iletilen görüşte, öncül fiyat sıkıştırması analizleri, doğası gereği birtakım varsayımlar ve tahminler yapılarak gerçekleştirileceği, bu varsayım ve tahminlerin, içinde bulunduğu pazarı tanıyan ve pazara tarife sunmadan önce kendi içinde birtakım analizler yapan tarifenin sahibi olan işletmecisi tarafından yapılmasının en sağlıklı yol olduğu ifade edilmiştir. Ek olarak, düzenleyici kurum ile işletmecisi arasındaki bilgi

asimetrisinden ötürü düzenleyici tarafından bu varsayım ve tahminlerin isabetliliğinin ölçülmesi mümkün olmayabileceği ve bu sebeple tarife sunulmaya başlandıktan sonra pazar koşulları, abone sayıları ve gelirlerinin yapılan varsayım ve tahminlerden çok daha farklı olarak gerçekleşmesi halinde, öncül olarak onaylanmış bir tarifede fiyat sıkıştırması olmasının mümkün olabileceği belirtilmiştir. Dolayısıyla ardıl olarak düzenli kontrollerin yapılmasında fayda görülmekle birlikte ilgili tarifelerin öncül varsayım ve analizlerinin Kurumumuz tarafından temin edilmesinin ardıl kontrollere ışık tutacağından bahisle aşağıdaki ibarelerin maddeye eklenmesinin faydalı olacağı görüşü iletilmiştir:

“Öncül fiyat sıkıştırması analizleri, Kuruma bildirilen en önemli tarifeye ilişkin net gelir tahminleri değerlendirilerek ve bu tahminler ilgili hizmetin sunulmasına yönelik abone alım maliyetleri ve/veya diğer yatırım maliyetleri ile karşılaştırılarak gerçekleştirilir.”

Değerlendirmelerimiz:

Turkcell Superonline tarafından iletilen görüşte zikredilen öncül fiyat sıkıştırmasına dair görüşler, kısmen bu süreçte yapılacak analiz öncesinde gerekli verilerin temin edilmesiyle ilgili olup, bu yönüyle ‘Fiyat sıkıştırması analizi’ başlıklı 5 inci maddesinde karşılığını bulmaktadır. Bu kapsamda, burada zikredilmese dahi anılan madde gereği tüm işletmeciler, fiyat sıkıştırması analizi için gerekli tüm verileri sağlamakla yükümlüdür. Diğer taraftan, fiyat sıkıştırması yükümlülüğü kapsamında öncelikle gerçekleşen verilerin dikkate alınması esas olup, söz konusu görüşte ifade edilen bu husus, madde metnine 4 üncü fıkra olarak yansıtılmıştır.

(b) Ardıl fiyat sıkıştırması analizi,

- i. Resen ya da başvuru üzerine yapılan değerlendirme üzerine, Kurum tarafından ilgili pazarda etkin piyasa gücüne sahip dikey bütünleşik işletmeci veya işletmecilerin fiyat sıkıştırması analizine tabi tutulan tarife, kampanya, indirim ve birlikte satış uygulamasının sunulmaya başlanmasından sonra
- ii. Kurum tarafından belirlenen hallerde; düzenli olarak ilgili pazarda etkin piyasa gücüne sahip dikey bütünleşik işletmeci veya işletmecilerin fiyat sıkıştırması analizine tabi tutulan toptan ve perakende tarifelerinde, her yıl Kurum’un belirleyeceği zaman veya zamanlarda,

gerçekleştirilir.

Gelen Görüşler:

TTNET tarafından iletilen görüşte, Rekabet Kurumu tarafından öncül ve BTK tarafından da ardıl değerlendirme yapılmasından iki idari otoritenin aynı konuda değerlendirme yapacağını anlaşıldığı, bu kapsamda RK ve BTK'nın yetki sınırlarının çerçevesinde, aynı konuda değerlendirme yapılmasının önlenmesinin yerinde olacağı ifade edilerek ardıl fiyat sıkıştırması analizinin metinden çıkarılması gerektiği önerilmiştir.

Turkcell Superonline tarafından yukarıda yer verilen görüşler çerçevesinde maddenin devamında aşağıdaki maddelere yer verilmesi önerilmiştir:

(b) Ardıl fiyat sıkıştırması analizi,

i. Resen ya da işletmeciler tarafından yapılan bir şikâyet başvurusu üzerine gerçekleştirilir. İkinci durumda, şikâyetin değerlendirilmesi için iki koşulun sağlanması gereklidir:

a) İlgili pazarda etkin piyasa gücüne sahip dikey bütünleşik işletmeci veya işletmecilerin toptan yahut perakende seviyede yeni bir tarife, kampanya, indirim ve birlikte satış uygulamasını sunmaya başlamasından sonra, şikâyet sahibi işletmecinin, yerleşik işletmecinin maliyet verilerine yakın bir tahmin olarak kendi maliyet verilerini kullanarak yaptığı bir örnek fiyat sıkıştırması değerlendirmesinin Kurum tarafından tarifeyi tekrar incelemek için yeterli bulunması,

b) Şikâyet sahibi işletmecinin yaptığı analizin öncül fiyat sıkıştırma analizinde kullanılan metodoloji ve model kullanılarak yapılmış olması.

ii. Kurum tarafından belirlenen tarihlerde, düzenli olarak yılda en az iki kere ilgili pazarda etkin piyasa gücüne sahip dikey bütünleşik işletmeci veya işletmecilerin tüm hizmet yelpazesine ilişkin olarak

gerçekleştirilir.”

Değerlendirmelerimiz:

TTNet görüşüne yönelik olarak; Genel Görüşler kapsamında iletilen cevabi açıklamalar kapsamında gerekli değerlendirmeler yapıldığından burada mükerrer nitelikte bir açıklamaya yer verilmemiştir.

Turkcell Superonline tarafından iletilen görüşte dile getirilen Kuruma yapılacak başvuru ve şikâyetlerde belirli bir standardın oluşturulmasına yönelik öneri ve değerlendirmelerin yerinde ve isabetli olduğu görülmüştür. Yapılacak bir başvurunun iddiaya konu fiyat sıkıştırmasını doğrular mahiyette asgari unsurları içermesinin önemli olduğu değerlendirilerek, bu doğrultuda gerekli hükümler bu madde altına eklenmiştir. Turkcell Superonline tarafından iletilen sair görüşler ya pazar analizi dokümanına konu olabilecek bir mahiyet taşımakta ya da zaten Usul ve Esaslar metninde ifadesini/karşılığını bulmaktadır.

(3) 11 inci maddenin 1 inci fıkrası saklı kalmak kaydıyla, Kurum tarafından öncül fiyat sıkıştırması analizine tabi tutulmasına karar verilen ilgili pazarda etkin piyasa gücüne sahip dikey bütünleşik işletmeci veya işletmeciler, ilgili tarife, kampanya, indirim ve birlikte satış uygulamalarını uygulamaya geçmeden önce Kurum'a sunmakla ve bunların fiyat sıkıştırması içermediği teyit edilmeden önce uygulamamakla yükümlüdür.

Gelen Görüşler:

TTNET tarafından iletilen görüşte, EPG'ye sahip teşebbüs ve aynı ekonomik bütünlükte olan işletmecilerin pazardaki diğer rakipler ile etkin rekabet edebilmesinin önüne geçer nitelikte olduğu, dezavantajlı konuma geçeceği, daha uygun hizmet sunamadığı kendi kullanıcılarına ve pazardaki diğer son kullanıcılara zarar verici nitelikte olduğu, fiyat analizini madde 11'de belirtildiği üzere 14 günden 6 haftaya kadar değişen sürelerde yapabildiği ve bu süre zarfında uygulamaların yapılamayacağı nazara alındığında ilgili hükmün metinden çıkarılması önerilmektedir.

Turkcell Superonline tarafından iletilen görüşte, sunacağı tarifeye ilişkin olarak işletmeci tarafından gerçekleştirilecek öncül analizin, Kurum'a önceden sunulması gerektiği, işletmecinin söz konusu tarifeye ilişkin pazarlama faaliyetlerini ve abone alımlarını ancak

Kurum fiyat sıkıştırması olmadığını teyit ettikten sonra başlatması gerektiği ifade edilerek maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesi;

“MADDE 6 - (3) İşbu maddenin 2(a) bende belirtilen türde bir öncül analiz yapılmasının gerekmesi halinde:

*(a) Kurum tarafından öncül fiyat sıkıştırması analizine tabi tutulmasına karar verilen ilgili pazarda etkin piyasa gücüne sahip dikey bütünleşik işletmeci veya işletmeciler, **toptan yahut perakende seviyede yeni bir tarife, kampanya, indirim ve birlikte satış uygulamasını veya bunlara ilişkin bir değişikliği** uygulamaya geçmeden önce Kurum'a sunmakla yükümlüdür.*

(i) 7. Maddeye uygun olarak bu bildirim ekinde detaylı ve gerekçeli bir maliyet ve gelir tahmini analizinin ve bu veriler kullanılarak tarifeyi sunacak işletmeci tarafından gerçekleştirilmiş bir fiyat sıkıştırması testi değerlendirmesi sunulmalıdır.

(ii) Söz konusu bildirim, ilgili tarifenin pazara sunulmasından veya tarifeye ilişkin herhangi bir pazarlama faaliyetinde bulunulmadan en az 30 gün önceden yapılmalıdır.

(b) İşletmeciler, Kurum tarafından ilgili tarifelerin fiyat sıkıştırması içermediği teyit edilmeden önce ilgili tarifeleri sunmamak ve ilgili tarifeye ilişkin herhangi bir pazarlama faaliyetinde bulunmamakla yükümlüdür.”

Telkoder, Millenicom ve Vodafone tarafından iletilen görüşlerde ise, öncül fiyat sıkıştırması testinde en önemli tarife kriterine başvurulmasına karşılık ardıl fiyat sıkıştırması testinin tüm tarifeleri ve kampanyaları kapsamaması ve sadece yapılması gerektiği belirtilmiştir.

TurkNet tarafından iletilen görüşte, ‘tarifelerin fiyat sıkıştırması içermemesi’ ifadesi yerine ‘tarifelerin fiyat sıkıştırmasına yol açmasının önlenmesi’ ifadesinin kullanılması gerektiği, en önemli tarife kavramının sadece öncül analiz için kullanılması gerektiği, bütün tarifelerde fiyat sıkıştırmama yükümlülüğü bulunduğundan ardıl analiz için herhangi bir sınırlamanın olmaması gerektiği ifade edilmiştir.

Değerlendirmelerimiz:

Yukarıda yer verilen cevabi açıklamalarda belirtildiği üzere, öncül düzenlemeye tabi tutulan bir (toptan) pazarda EPG'ye sahip dikey bütünleşik işletmecinin varlığı fiyat sıkıştırması analizinin yapılması için yeterli ve gereklidir. Dikey bütünleşik bir işletmecinin ilgili pazarda faal olması, diğer işletmecilerin potansiyel olarak ekonomik yaşam alanını tehdit edebileceğinden, fiyat sıkıştırması analizinin gerçekleştirilmesi son derecede önemlidir. Yapılacak fiyat sıkıştırması analizinde EPG sahibi söz konusu işletmecinin marj daralmasına yol açmamak kaydıyla belirli bir esnekliğe sahip olması zaten mümkündür. Öngörülen süre ve koşullar diğer ülkelerde benimsenen kriterler ve uygulama esasları göz önüne alınarak oluşturulan makul ve sağlıklı bir fiyat sıkıştırması yükümlülüğünün çerçevesini çizmekte olup, bu anlamda herhangi bir madde hükmünün çıkartılmasına gerek duyulmamaktadır.

Turkcell Superonline tarafından iletilen görüşte öncül analize ilişkin olarak öne sürülen hususların Usul ve Esaslar kapsamında ayrıca ve detaylı olarak ifade edilmesine gerek olmadığı değerlendirilmektedir. Zira sabit toptan çağrı başlatma pazarında 1 Temmuz 2014 tarihi itibarıyla başlayacak olan ardıl fiyat sıkıştırması yükümlülüğü için öngörülen analizin ana çatısı anılan pazar analizinde oluşturulmuş, işbu Usul ve Esaslar'da ise söz konusu yükümlülüğün uygulanmasına dair detaylara yer verilmiştir. Aynı sistematığın olası bir öncül analiz için de uygulanabilir olacağı ve bu durumda olası bir boşluğa yer verilmeyeceği düşünüldüğünde bahse konu görüş doğrultusunda herhangi bir değişikliğe de gerek kalmayacağı değerlendirilmektedir.

Telkoder, Millenicom, Vodafone ve TurkNet tarafından öne sürülen hususa ilişkin olarak; yukarıda ve bilhassa Genel Görüşler kapsamında gerekli cevabi açıklamalar yapıldığından ayrıca burada açıklama yapılmasına gerek görülmemiştir.

Fiyat sıkıştırması analizi için gerekli bilgi ve belgelerin sağlanması

MADDE 7 – (1) Kurum, fiyat sıkıştırması analizini uygulamak için ihtiyaç duyduğu tüm bilgi ve belgeleri ilgili toptan pazarda etkin piyasa gücüne sahip işletmeciden, bu işletmeci ile aynı kontrol yapısı içinde dikey ilişkili perakende pazarda faaliyet gösteren ortağı, iştiraki ya da ortaklığı konumundaki işletmeciden ve perakende pazarda faaliyet gösteren diğer işletmecilerden talep etmeye yetkilidir. Söz konusu işletmeciler talep edilen tüm bilgi ve belgeleri Kuruma sunmakla yükümlüdür.

(2) Bu maddenin 1 inci fıkrasına uygun hareket edilmemesi ve fiyat sıkıştırması analizine konu olan tarife, kampanya, indirim ve birlikte satış uygulamalarına ilişkin gerekli bilgilerin eksik ya da yanlış olarak gönderilmesi halinde, Kurum ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde idari yaptırımları uygulamaya yetkilidir.

Gelen Görüşler:

Turkcell Superonline tarafından 7 nci maddeye yönelik iletilen öneriye aşağıda yer verilmiştir.

“MADDE 7 – (1) Kurumun işbu Usul ve Esasların 6(2)(a) maddesinde belirtilen şekilde öncül analiz yapabilmesini teminen yeni bir tarife yahut tarife değişikliğini bildiren işletmeci asgari olarak aşağıdaki bilgileri Kuruma sunmakla yükümlüdür:

(a) Onaylanan fiyat sıkıştırma modeli kullanılarak işletmecinin kendisinin gerçekleştirdiği fiyat sıkıştırma testi ve buna ilişkin değerlendirmeleri ve analizi destekleyen ve Kurumun farklı varsayımlara dayalı farklı senaryoları incelemesine imkân verecek bir formatta hazırlanmış maliyete ilişkin bilgiler,

(b) İşletmecinin hesap ayırımına ilişkin bilgilerinden alınan, yeterli seviyede ayrıştırılmış gelir ve maliyet verisi ve eğer varsa, projeksiyonlarda tarihi trend verisinden sapmalara ilişkin gerekçeler,

(c) işletmecinin analiz sırasında yaptığı önemli varsayımların kısa bir özeti ve bu varsayımların gerekçeleri (örneğin talep veya maliyet projeksiyonları),

(d) İşletmecinin Genel Müdürü yahut Finanstan sorumlu Genel Müdür Yardımcısı tarafından imzalanmış, analizi gerçekleştirilen yeni yahut değişikliğe uğramış tarifenin fiyat sıkıştırması içermediğine dair bir beyan.

(2) Kurum tarafından ilgili tarifenin onaylanması halinde, tarifesi onaylanan işletmeci bir önceki bentte ifade edilen bilgilere ilişkin gerçekleşen değerleri aylık olarak Kuruma sunmakla yükümlüdür.”

(3) Kurum, öncül yahut ardıl fiyat sıkıştırması analizini uygulamak için ihtiyaç duyduğu tüm bilgi ve belgeleri ilgili toptan pazarda etkin piyasa gücüne sahip işletmeciden, bu işletmeci ile aynı kontrol yapısı içinde dikey ilişkili perakende pazarda faaliyet gösteren ortağı, iştiraki ya da ortaklığı konumundaki işletmeciden ve perakende pazarda faaliyet gösteren diğer işletmecilerden talep etmeye yetkilidir.

(a) Tüm işletmeciler talep edilen tüm bilgi ve belgeleri Kuruma gecikmesiz olarak sunmakla yükümlüdür.

(b) Bir ürünün yahut hizmetin sunulmasından önce yapılan öncül değerlendirme aşamasında Kurum gerekli gördüğü takdirde, hizmeti sunmak isteyen işletmeciden tam, doğru ve güncel bilgiyi alabilmek için 30 günlük değerlendirme süresini gerekli gördüğü kadar uzatabilir.

(c) Ürün yahut hizmetin sunulmaya başlanmasından sonra yapılan ardıl değerlendirme yahut öncül değerlendirmenin kontrolü sırasında Kurum fiyat sıkıştırması olduğuna dair şüphe duyarsa ve analizin yapılması için gerekli bilgi zamanında iletilmezse, Kurum EPG'ye sahip işletmeciden tarifelerini geri çekmesini isteyebilir.

(4) Bu maddenin 1 inci fıkrasına uygun hareket edilmemesi ve fiyat sıkıştırması analizine konu olan tarife, kampanya, indirim ve birlikte satış uygulamalarına ilişkin gerekli bilgilerin eksik ya da yanlış olarak gönderilmesi halinde, Kurum ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde idari yaptırımları uygulamaya yetkilidir.”

Değerlendirmelerimiz:

Turkcell Superonline tarafından iletilen bazı görüşlerin, fiyat sıkıştırması analizinde uygulanmak üzere Usul ve Esaslar'ın ilgili maddelerine derç edilen hususlara dair olduğu görülmektedir. Diğer taraftan iletilen bazı hususlar fiyat sıkıştırması yükümlülüğüne tabi tutulan EPG'ye sahip işletmecinin hangi verileri sunması ile ilgili olup bu hususların adı geçen işletmeci tarafından öngörülen detay ve kapsamda belirlenmesine gerek olmadığı değerlendirilmektedir. 'Fiyat sıkıştırması analizinin kapsamı' (md. 5), 'Fiyat sıkıştırması analizinin uygulanması' (md. 6), 'Fiyat sıkıştırması analizinin gerçekleştirilmesi' (md. 11)

başlıklı maddeler birlikte ele alındığında, söz konusu görüş ve değerlendirmelerin bu Usul ve Esaslar'a ayrıca yansıtılmasına gerek duyulmamıştır.

Fiyat sıkıştırması analizinde kullanılacak modele ilişkin bilgiler

MADDE 8 – (1) Kurum kullanacağı fiyat sıkıştırması analizi için uygun bir model belirler. Kurum kullanacağı modeli belirlerken dikey ilişkili elektronik haberleşme pazarlarındaki rekabet ve etkinlik düzeyini, yeni teknolojilerin teşvikine yönelik gereksinimleri, analizde kullanılacak bilgilerin niteliği ve kapsamı ile uygun olduğu ölçüde diğer ülke uygulamalarını dikkate alır.

Gelen Görüşler:

Türk Telekom tarafından iletilen görüşte, şeffaflık ve netlik sağlanması adına, genel formülasyonda yer alan kısımların değerlerinin de verilmesi, modelin içereceği değerler için en iyi ihtimalle band aralıklarının veya ortalama değerlerin Kurumumuz tarafından paylaşılması gerektiği değerlendirilerek Şirketlerine getirilen yükümlülüğünün sınırlarının belirlenmesi talep edilmiştir. Ayrıca, Şirketlerine uygulanacak olan fiyat sıkıştırması testinin Turkcell'de de olduğu gibi perakende maliyetleri ve makul karı içermemesi gerektiği belirtilmiştir.

Turkcell Superonline tarafından maddeye ilişkin olarak yapılan öneriye aşağıda yer verilmiştir:

*“ (1) Kurum kullanacağı fiyat sıkıştırması analizi için uygun bir model belirler. Kurum kullanacağı modeli belirlerken dikey ilişkili elektronik haberleşme pazarlarındaki rekabet ve ölçek ve kapsam ekonomisi dâhil olmak üzere etkinlik düzeyini, yeni teknolojilerin teşvikine yönelik gereksinimleri, analizde kullanılacak bilgilerin niteliğini ve kapsamını, **perakende seviyede EPG'ye sahip işletmecinin olup olmadığını, EPG'ye sahip işletmecinin geçmişteki rekabete aykırı fiyatlama uygulamalarına dair delilleri** ve uygun olduğu ölçüde diğer ülke uygulamalarını dikkate alır.”*

Değerlendirmelerimiz:

Türk Telekom tarafından paylaşılması talep edilen band aralıkları veya ortalama değerleri, uygulanacak tarifelerin ne tür bir taleple karşılaşacağı, buna bağlı olarak değişebilecek maliyetler ve etkinlik düzeyi ile ilgili olup, bunların fiyat sıkıştırması testi kapsamında özellikle Kurumumuzca yapılması öngörülen ardıl analiz bağlamında önceden tespiti mümkün değildir.

Turkcell Superonline tarafından ileri sürülen görüşte önerilen değişiklikler mevcut madde metninde yer alan hususlara ilave yeni bir içerik sunmaktan ziyade mevcut içeriği teyit eden bir mahiyet arz etmektedir. Ayrıca, toptan sabit çağrı başlatma pazarında yeni başlayacak olan fiyat sıkıştırması yükümlülüğü kapsamında dikkate alınması olanaksız olan “EPG’ye sahip işletmecinin geçmişteki rekabete aykırı fiyatlama uygulamalarına dair delilleri”n uygulamanın yeni başlayacak olmasından ötürü metne derç edilmesi uygun görülmemiştir.

(2) Kurum tarafından kullanılacak fiyat sıkıştırması analizine ilişkin modelde işbu Usul ve Esasların Ekinde yer verilen hususların dikkate alınması esastır.

Gelen Görüşler:

Turkcell Superonline tarafından maddeye ilişkin olarak yapılan öneriye aşağıda yer verilmiştir:

“Madde 8 (3) Kurum, toptan ya da perakende seviyede yeni bir hizmet yahut ürünün sunumuna ilişkin olarak yapılacak fiyat sıkıştırma testinde yapılacak temel varsayımlar ve teste girdi teşkil eden bilgiler konusunda EPG’ye sahip işletmecinin toptan müşterilerine danışır. Kurum, bunlarla sınırlı kalmamak kaydıyla aşağıdakiler konusunda EPG’ye sahip işletmecinin toptan müşterilerine danışır:

Toptan girdilerin çeşitleri, hangi etkinlikteki işletmecinin maliyet yapısının temel alınacağı, churn oranı, LRIC dışında hangi maliyet yapısının esas alınabileceği, perakende seviyede hizmet sunumu için hangi faaliyetlerde bulunulması gerektiği, sermaye maliyeti, tahmini hizmet tüketimi (örneğin abone başına farklı yöne doğru yapılacak aramalar için aylık dakika kullanımı)”

Telkoder, Millenicom ve Vodafone tarafından iletilen görüşte, Kurum tarafından benimsenecek metodolojinin açık ve net olarak bu taslağın ekinde yayınlanması gerektiği ifade edilmiştir.

Değerlendirmelerimiz:

Kurumun yapacağı fiyat sıkıştırması analizinde EPG sahibi işletmecinin müşterisi konumundaki işletmecilerin görüş ve değerlendirmelerine başvurması esas olup, bu husus bizzat fiyat sıkıştırması analizinin mahiyeti gereği gereklilik arz etmektedir. Zira fiyat sıkıştırması analizinde dikkate alınacak perakende seviyede şebeke varlıkları ile perakende seviye (pazarlama, son kullanıcı cihazları, vb) maliyetlerinin tespitinde makul etkinlikte işletmeci başta olmak üzere belirli bir etkinlikte faaliyet yürüten alternatif işletmecilerin maliyetleri göz önünde bulundurulacaktır. Bu Usul ve Esasların ekinde ilgili maliyet kalemleri geniş bir detay ve kapsamda belirlenmiştir. Söz konusu maliyetlerin ve metodolojik unsurların tespiti, ilgili piyasada faaliyet gösteren işletmecilerin sunacağı verilerle ilintili olup bunların belirli bir etkinlik kıstası dikkate alınarak yansıtılması gerektiği, Usul ve Esaslar'da benimsenen temel yaklaşımı simgelemektedir. Açıklanan nedenlerle, iletilen görüşlerde belirtilen çerçevede herhangi bir değişikliğe/eklemeye ihtiyaç bulunmadığı değerlendirilmektedir.

Fiyat sıkıştırması analizinde kullanılacak perakende seviyedeki maliyetlerin hesaplanması

MADDE 9 – (1) Fiyat sıkıştırması analizinde kullanılacak perakende seviyedeki maliyetlerin tespitinde Kurum ‘benzer etkinlikte işletmeci’nin, ‘eşit etkinlikte işletmeci’nin ya da ‘makul etkinlikte işletmeci’nin maliyetlerinden birini veya birkaçını dikkate alır.

Gelen Görüşler:

Türk Telekom tarafından iletilen görüşte, fiyat sıkıştırması analizlerinde rakibi değil rekabeti koruma adına tüm STH işletmecilerinin değil sadece makul ve eşit etkinlikte olan STH işletmecilerinin dikkate alınmasının gerekli olduğu ifade edilmiş, diğer taraftan hangi alternatif işletmecilerin maliyetinin dikkate alınacağına “sübjektif” bir tercih kaynağı olarak görülmesi nedeni ile sorun yaratabileceğini belirtilmiştir. Ayrıca, STH işletmecilerin çağrı

başlatmada kullandıkları diğer metodlar gibi Şirketlerini ses ihalesi kazanamamasına yol açan VOB trafiğinin de testlere dâhil edilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

TTNET tarafından iletilen görüşte ise, 4054 sayılı Kanun, RK ve mehz AB uygulamaları çerçevesinde “Benzer etkinlikte işletmeci” ve “makul etkinlikte işletmeci” ifadelerinin metinden çıkarılması önerilmiştir.

Değerlendirmelerimiz:

Makul ya da benzer etkinlikte işletmeci maliyetlerinin düzenleyici otoriteler tarafından yapılan fiyat sıkıştırması analizlerinde baz alınması gerek literatürde gerekse AB uygulamalarında benimsenen temel bir anlayışı yansıtmaktadır. Bu anlayışın bir gereği olan Usul ve Esasların söz konusu madde hükmü (md. 9/1) aynı zamanda fiyat sıkıştırması yükümlülüğünün amacına ulaşması için de gereklidir. Söz konusu yükümlülüğün temel amacı alternatif işletmecilerin yerleşik işletmeci (EPG sahibi dikey bütünleşik) işletmecinin perakende tarifeleri ile yarışabilir bir ekonomik yaşam alanı oluşturularak ilgili pazarda rekabetin etkin ve sürdürülebilir hale getirilmesidir. Alternatif işletmecilerin rekabet halinde oldukları yerleşik işletmecinin oluşturdukları (en önemli) tarifelerin baz alınması esas olup, bu doğrultuda hangi maliyet kalemlerinin dikkate alınacağı Usul ve Esaslar’ın ekinde açıklanmaktadır.

(2) Fiyat sıkıştırması analizinde kullanılacak perakende seviyede katlanılan şebeke maliyetlerinin, hizmetin etkin olarak sağlanmasının ileriye yönelik uzun dönem artan maliyeti ile ortak maliyetler ile ilişkilendirilebilen kısmının toplamı şeklinde hesaplanması esastır. Ancak Kurum maliyetlerin hesaplanmasında ilgili diğer yöntemleri de kullanabilir.

(3) İlgili toptan pazarda etkin piyasa gücüne sahip işletmecinin aynı kontrol yapısı içinde bulunan ortağı, iştiraki ya da ortaklığı konumunda olmayan dikey ilişkili perakende pazarda faaliyet gösteren işletmecilerin katlandığı ilgili hizmete ilişkin etkin piyasa gücüne sahip işletmeciden teslim alınan trafiğin taşınması, tesis paylaşımına ilişkin maliyetler ile diğer şebekelerde çağrı sonlandırmak için katlanılan çağrı sonlandırma ücretleri de dâhil olmak üzere ilgili diğer gider ve maliyetler hesaplamada uygun olduğu ölçüde dikkate alınır.

(4) Elektronik haberleşme şebekesine dâhil olmayan unsurlara ilişkin perakende maliyetler hesaplanırken mevcut tam dağıtılmış maliyetler dikkate alınır.

(5) Kurum tarafından perakende seviyedeki maliyetlerin ne şekilde hesaplanacağı belirlenirken işbu Usul ve Esaslar Ekinde yer verilen hususların dikkate alınması esastır.

Gelen Görüşler:

Telkoder, Millenicom ve Vodafone tarafından iletilen görüşlerde, perakende seviyede maliyetlerin tespitinde sadece “makul etkinlikteki işletmeci maliyetleri” esas alınması gerektiği, maliyet hesaplamaları yapılırken LRIC (Uzun Dönem Artan Maliyet Hesaplaması) yöntemi kullanılmasının ve bu maliyet hesaplarına genel ve ortak giderler de eklenmesinin gerekli olduğu belirtilmiştir.

TurkNet tarafından iletilen görüşte ise, fiyat sıkıştırması analizlerinde makul etkinlikteki işletmecinin perakende pazar maliyetlerinin dikkate alınması esas olması gerektiği, diğer maliyet türlerinin, ancak "makul etkinlikteki işletmeciye" ait maliyet türlerinin dikkate alınması zor veya imkansızsa, dikkate alınması gerektiği, Maddenin 3 üncü fıkrasında yer alan ‘uygun olduğu ölçüde’ ifadesinin çıkarılmasının uygun olacağı, toptan pazarda etkin piyasa gücüne sahip işletmecinin aynı kontrol yapısı içinde bulunan ortağı, iştiraki ya da ortaklığı konumunda **olmayan** dikey ilişkili perakende pazarda faaliyet gösteren işletmecilerin maliyetlerinin esas alınması önemli olduğu, aksi takdirde maliyetlerin dağılımını yanlış gösterip testten geçme imkanının bulunduğu ifade edilmiştir.

Değerlendirmelerimiz:

Bu madde kapsamında fiyat sıkıştırması analizi yapılırken dikkate alınacak tüm maliyet unsurları genel olarak açıklanmış, bunların detaylarına da Usul ve Esaslar Ekinde yer verilmiştir. Yukarıda yer verilen açıklamalarımızda da ifade edildiği üzere, belirli bir etkinlikteki (kural olarak makul etkinlikte) işletmeci maliyetlerinin bu bağlamda dikkate alınması esas olup, fiyat sıkıştırmasının amacı olan ilgili pazardaki rekabetin tesisi ve korunması bunu gerektirmektedir. Bu hususta daha çok netlik sağlanması amacıyla EK’te yer verilen maliyet kalem ve standartları, alternatif işletmecilerin katlanacağı toptan erişim ücretinin yanı sıra perakende seviyedeki ilgili tüm maliyetlerin de dikkate alınacağını göstermektedir. Bu çerçevede, perakende seviyede şebeke varlıklarına tekabül eden maliyetlerin hesaplanmasında yine EK’te açıklandığı ve bu maddenin 2 nci fıkrasında ifade edildiği üzere uzun dönem artan maliyet standardı (LRIC+) dikkate alınacaktır. 3 üncü fıkrada

yer verilen “uygun olduğu ölçüde” ibaresi buna bir istisna tanımamakta ve katlanılan şebeke varlıklarının varyasyonu ve türüne göre bir hesaplama yapılacağı gerçeğini ortaya koymaktadır.

Fiyat sıkıştırması analizinde kullanılacak toptan seviyedeki maliyetlerin hesaplanması

MADDE 10 – (1) Toptan seviyedeki maliyetler, ilgili toptan pazarda etkin piyasa gücüne sahip işletmecinin uyguladığı erişim tarifelerine eşit olarak kabul edilir.

Gelen Görüşler:

TTNET tarafından iletilen görüşte, “İdari ve diğer yasal düzenlemeler gereği, etkin piyasa gücüne sahip işletmecinin toptan pazarda diğer işletmecilere uyguladığı erişim tarifeleri, dikey bütünleşik olduğu işletmeciden daha avantajlı ise diğer işletmecilere uygulanan koşulların nazara alınması esastır.” İbaresinin madde metnine eklenmesi gerektiği önerilmiştir.

Değerlendirmelerimiz:

Usul ve Esasların amacı, ilgili pazarda EPG’ye sahip dikey bütünleşik işletmeci ya da işletmecilerin uygulayacağı perakende tarifelerle aynı piyasada faaliyet gösteren diğer işletmecilerin rekabet edebilmelerini teminen sağlıklı ve reel maliyet kalemleri baz alınarak yapılacak fiyat sıkıştırmasının temellerini oluşturmaktadır. Bu yapılırken belirli (kural olarak makul) etkinlikteki işletmecinin katlanacağı maliyetler esas alınacağından, uygulanacak fiyat sıkıştırması analizi de bu kurala uygun maliyet kalemleri göz önünde bulundurularak yapılmalıdır. Bunu güvence altına almak üzere çıkartılan Usul ve Esaslar’da yapılacak analize ilişkin detayları ilgili (6’ncı ve devamındaki) maddelerde açıklanmış olup ilave bir maddenin eklenmesine gerek olmadığı düşünülmektedir.

(2) Toptan seviyedeki maliyetlerin ne şekilde hesaplanacağı belirlenirken işbu Usul ve Esaslar Ekinde yer verilen hususların dikkate alınması esastır.

Fiyat sıkıştırması analizinin gerçekleştirilmesi

MADDE 11 – (1) Fiyat sıkıştırması analizinin Kurum tarafından gerçekleştirilmesi esastır. Kurum, fiyat sıkıştırması analizinin bu Usul ve Esaslar çerçevesinde ilgili toptan pazarda etkin piyasa gücüne sahip işletmeci tarafından gerçekleştirilerek sonuçların kendisine

bildirilmesine ve bu bildirimden ardından fiyat sıkıştırması tespit edilmesi halinde 12 nci madde kapsamında gerekli tedbirleri almaya karar verebilir.

(2) Fiyat sıkıştırması analizi, Kurum tarafından yapılması halinde, analiz için gereken bilgi ve belgelerin işletmecilerden temin edilmesinin ardından on dört (14) gün içinde gerçekleştirilir. Kurum, analizin gerçekleştirilmesi için ilave veriye ihtiyaç duyulduğu takdirde süreyi altı (6) haftaya kadar uzatabilir.

Gelen Görüşler:

TTNET tarafından iletilen görüşte, pazardaki diğer rakipleri ile etkin rekabet edebilmesi için planladığı uygulamalara gitmesinin, süreler sebebiyle önemli ölçüde etkilenebileceği ve pazardaki rekabetin, en nihayetinde tüketicilerin zarar göreceği dikkate alınarak süre sınırlamalarının belirgin olarak kısaltılması gerektiği ifade edilmiştir. Bu kapsamda, en fazla 7 günlük bir sürenin yeterli olduğu öngörülmüş, Kurumun onayı olmaksızın yeni uygulamalara gitmenin mümkün olmadığını öngören düzenlemelerin metinden çıkarılması önerilmiştir. Böylece, inceleme süresi zarfında da yeni uygulamalara gitmenin mümkün olacağı ve pazardaki etkin rekabetin olumsuz etkilenmeyeceği değerlendirilmiştir.

TurkNet tarafından iletilen görüşte ise, Kurum sadece analizin kendisi tarafından yapılmasının pratik olarak zor olması gibi istisnai durumlarda EPG sahip işletmeci tarafından yaptırılması gerektiğini, analizin Kurum tarafından yapılmasının kural EPG tarafından yapılmasının istisna olması, eğer EPG sahip işletmeci tarafından fiyat sıkıştırması testi yapılırken kasten veya ihmal sonucu bu usul ve esaslara aykırılık tespit edilirse 13 üncü maddedeki müeyyideler açısından ağırlaştırıcı sebep olması gerektiğini, şeffaflık yükümlülüğü gereği EPG'nin analize tabi maliyetlerinin de internet sitelerinde yayınlanması gerektiğini, işletmeci tarafından yapılan analizler Kurum tarafından teyit edilmedikçe, Kurum tarafından yapılan analizler de sonlandırılmadıkça, ilgili tarife vb. kullanıcılara sunulamayacağını ifade etmiştir.

Değerlendirmelerimiz:

Usul ve Esaslar'da öngörülen süre ve koşullar olası asgari ön koşulların sağlandığı tüm pazar koşullarında fiyat sıkıştırması analizi yapılmasına imkân sağlayacak; bu kapsamda öncül veya ardıl olarak analizlerin yapılması ile yenilikçi tarife ve kampanyaları da ihtiva edecek şekilde

farklı çeşitlilikteki uygulamaların izlenmesi ve denetlenmesine imkân tanıyacak kapsam ve muhtevada olması gerektiği dikkate alınarak hazırlanmış olup, mevcut sürelerin kısaltılmasına gerek olmadığı düşünülmektedir. Öngörülen 14 günlük sürenin AB uygulamaları ile göz önünde bulundurulduğunda makul bir süre olduğu düşünüldüğünde, mevcut deneyimler ışığında yenilik-rekabet dengesi anlamında da herhangi bir sorun ihtiva etmeyeceği değerlendirilmektedir.

TurkNet tarafından öne sürülen görüş, hâlihazırda Usul ve Esaslar'da öngörülen hüküm ve şartların teyidi mahiyetinde olup, bu anlamda öncelikle Kurum tarafından fiyat sıkıştırmasının yapılmasının kural olduğunu, istisnai olarak bu analizin yapılması hususunda EPG'ye sahip işletmecinin yükümlü kılınabileceğini belirtmek gerekir. Bu bağlamda önerilen müeyyidelerin de aşağıdaki (12 nci) madde kapsamında yer verilen idari yaptırımlar kapsamında karşılığını bulabileceği değerlendirilmektedir. Nihayet, şeffaflık noktasında iletilen görüşle uyumlu herhangi bir ülke örneğine rastlanılmamakta olup, işbu Usul ve Esaslarda yer verilen detaylar yapılacak analize yeterli düzeyde ışık tutacak mahiyet ve kapsamda olduğundan ve EPG'ye sahip işletmecinin tarifelerinin yayınlanmasının ticari sırların yayınlanması gibi bir risk de içerdiği göz önünde bulundurulduğunda söz konusu önerinin kabulünün olanaksız olduğu değerlendirilmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Fiyat Sıkıştırmasının Giderilmesinde Kullanılacak Yöntemler

Kurumun yetkileri

MADDE 12 – (1) Kurum fiyat sıkıştırması analizi neticesinde ilgili dikey bütünleşik işletmeci veya işletmecilerin tarifelerine ilişkin olarak fiyat sıkıştırması tespit ederse; yapılan analize ilişkin tespiti ilgili dikey bütünleşik işletmeci veya işletmecilere bildirir.

Gelen Görüşler:

TTNET tarafından iletilen görüşte, Kurum tarafından yapılan fiyat sıkıştırması tespitine işletmeciler (en başta aleyhine karar verilen işletmeci) tarafından itiraz edilebilmesinin mümkün olması ve fiyat sıkıştırması tespiti ile ilgili olarak itiraz süreci düşünülerek bu

kapsamda maddeye aşağıdaki hükmün eklenebileceği önerilmiştir:

“İlgili işletmeciler, karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 14 gün içinde itirazlarını Kuruma sunabilirler. Bu durumda fiyat sıkıştırması tespitinde yer alan yükümlülüklerin uygulanması ile ilgili olarak öngörülen yükümlülükler ve süreler durur ve konu hakkında Kurum tarafından verilecek kararın akabinde: a) İtirazlar reddedilirse süreler baştan başlar. b) kısmi kabul durumunda işletmeci, konu hakkında Kurum tarafından verilen yeni karara istinaden hareket eder ve itiraz konusu karar uygulanmaz. c) İtiraz kabul edilirse karar uygulanmaz.”

Ayrıca, 5809 sayılı Kanun kapsamında BTK'nın ancak EPG'ye sahip işletmeci hakkında fiyat sıkıştırması, yıkıcı fiyatlama gibi rekabeti engelleyici tarifelerin önlenmesi için düzenleme yapabileceği, tarifelerin onaylanması, izlenmesi ve denetlenmesi yöntemleri, tarifelerin alt ve st sınırlarının belirlenmesi ve uygulama esas ve usulünü belirleyebileceği nazara alındığında (m. 13); EPG'ye sahip olmayan işletmeciler aleyhine karar verilmesinin kanun düzenlemeleri kapsamında mümkün olmadığı görülmekte olup ilgili hükmün EPG'ye sahip olmayan işletmeciler aleyhine uygulanmasının önüne geçecek şekilde değiştirilmesi önerilmektedir.

Değerlendirmelerimiz:

TTNET'in fiyat sıkıştırması yükümlülüğünün EPG statüsünde olmadığı gerekçesiyle uygulanmaması gerektiğine dair görüşüne cevaben yukarıda (md. 4 altında) gerekli açıklamalar yapıldığından burada tekrara girilmemektedir. Diğer taraftan, işbu Usul ve Esaslar'ın 11 inci maddesi gereği 14 günlük süre sonunda iletilen fiyat sıkıştırması tespiti, İdarenin bireysel düzenleyici işlemi niteliğinde olup idari işlemlerin hukuka uygunluğu karinesinden yararlanmaktadır. Diğer taraftan, benzer mahiyette tüm idari işlemler için de geçerli olduğu gibi söz konusu tespit işlemlerine yönelik yetkili mahkemeler nezdinde idari dava açılabilmesi söz konusu olabileceği gibi ayrıca İdareye (Kurumumuza) da her zaman makul ve objektif temellere dayalı olarak başvurulması mümkündür.

(2) İlgili dikey bütünleşik işletmeci veya işletmecilerin uygulamakta oldukları tarifelere ilişkin olarak fiyat sıkıştırması tespit edilmişse, ilgili işletmeci ya da işletmeciler bu tarifeleri yapılan analize ilişkin tespitin tebliğ edildiği tarihten itibaren abone alımına kapatmak ve bu tarifeleri yirmi (20) gün içinde fiyat sıkıştırması içermeyecek hale getirmekle yükümlüdür.

Gelen Görüşler:

Türk Telekom tarafından iletilen görüşte, Şirket iş süreçleri açısından **yedi (7) gün içerisinde** abone alımına kapatılması ve sıkışıklık tespit edilen tarifelerin **otuz (30) gün** içinde fiyat sıkıştırması içermeyecek hale getirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Değerlendirmelerimiz:

Türk Telekom tarafından iletilen görüşte ifadesini bulan tarifelerin abone alımına kapatılmasına dair çekincesi kısmen yerinde bulunmuş olup, bu aksiyonun tebligatın alınmasını izleyen 1 (bir) iş günü içerisinde söz konusu kapatma işleminin yerine getirilmesi yönünde değişiklik yapılmıştır. Diğer taraftan, bu ilk adımdan sonra gerekli fiyat revizyonunun yapılması için öngörülen 20 günlük sürenin makul ve yeterli genişlikte olduğu değerlendirilmektedir.

(3) Dikey bütünleşik işletmeci veya işletmecilerin bu yükümlülüğü yerine getirmemesi halinde Kurum, fiyat sıkıştırmasının giderilmesini teminen;

(a) Etkin bir işletmecinin rekabet edebileceği ücret düzeyi ve Erişim ve Arabağlantı Yönetmeliği'nin 12 nci maddesinin 3 üncü fıkrasını uygun olduğu ölçüde dikkate alarak ilgili erişim tarifesinin otuz (30) gün içinde düşürülmesine ve/veya

(b) Tarife Yönetmeliği'nin 15 inci maddesinin ikinci fıkrası hükmünü dikkate alarak söz konusu perakende tarifenin düzeltilmesinin sağlanması, uygulanmasının geçici olarak durdurulması ya da yürürlükten kaldırılmasına

karar verebilir.

(4) Kurum tarafından ilgili pazarda etkin piyasa gücüne sahip işletmecinin tarifelerinin düzenlenmesi, fiyat sıkıştırması analizinin ve bu madde hükümlerinin uygulanmasına engel değildir.

Gelen Görüşler:

Turkcell Superonline tarafından maddenin tamamına yönelik olarak yapılan önerisine aşağıda yer verilmiştir:

“MADDE 12 – (1) Öncül fiyat sıkıştırma testine tabi olan bir en önemli tarife için, Kurum dikey bütünleşik işletmeci ya da işletmecileri bildirimlerini takip eden 7 gün içinde işbu Usul ve esasların 6(3). Maddesi ile gerekli kılınan işletmecinin kendi yapacağı değerlendirmenin ve ilişkili diğer bilgilerin yeterli olup olmadığına veya ek bilginin gerekip gerekmediğine dair bilgilendirir.

(a) Kuruma sunulan bilgiler ışığında Kurum’un fiyat sıkıştırması tespit etmesi halinde, teklif edilen yeni tarife reddedilir.

(b) Kurum en önemli tarifeyi onaylarsa ve tarifenin sunulmaya başlanmasından sonra Kuruma iletilen gerçekleşen verilerin fiyat sıkıştırması olduğuna işaret etmesi halinde, Kurum EPG’ye sahip işletmeciyi bilgiyi aldıktan kısa bir süre sonra haberdar edecek, EPG’ye sahip işletmeci yeni abone alımını derhal durduracaktır.

i) Kurum, EPG’ye sahip işletmeciye de danıştıktan sonra, fiyat sıkıştırması olduğunu tespit ederse, tarifenin hukuksuz olduğunu ve EPG’ye sahip işletmecinin tarifeyi sona erdirmesini veya tarifeyi Kurumun seçeceği yöntem ile değiştirmesini karara bağlayarak bir Kurul kararı yayınlayacaktır. Kurum, aşağıdaki yöntemlerden birini seçer: (1) toptan ücreti azaltmak, (2) perakende ücreti arttırmak veya (3) 1 ve 2’nin bir kombinasyonu.

ii) Eğer tarife durdurulur ise, EPG’ye sahip işletmeci fiyat sıkıştırmasını ortadan kaldıracak şekilde tarifeyi değiştirerek tekrar Kurum’a bildirebilir. Kurum 6(3). Maddeye uygun olarak bu değiştirilmiş tarifeyi ve yanında sunulacak maliyet verilerini ve işletmecinin kendi değerlendirmesini inceler.

(c) Yeni bir en önemli tarife için abone alırken EPG’ye sahip işletmeci abonelik sözleşmesine ve varsa tarifeye ilişkin taahhünameye, tarifenin Kurum tarafından hukuksuz bulunması halinde sözleşmenin/ taahhünamenin ücretlendirmeye ilişkin maddeleri de dahil olmak üzere değiştirilebileceğini ve abonenin cayma bedeli ödemeksizin

taahhüdünü yahut aboneliğini sonlandırabileceğini açıkça belirten bir madde ekleyecektir. Kurum, 12(1)(b)(i) maddesi kapsamında yayınlanacak hukuksuz fiyat sıkıştırmasına ilişkin Kurul Kararı konusunda etkilenen müşterilerin ne şekilde haberdar edileceğini belirleyecektir.

(2) Ardıl analiz kapsamında dikey bütünleşik işletmeci ya da işletmecilerin teklifinin fiyat sıkıştırmasına sebebiyet verdiği tespit edilirse:

(a) İlgili işletmeciler, bildirim yapıldığı günden itibaren yeni abone alımını durdurmakla ve Kurul'un kararını takip eden 10 gün içinde tarifeleri fiyat sıkıştırmasını giderecek şekilde tadil etmekle yükümlüdür.

(b) İşletmecinin 2(a) maddesi kapsamındaki yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde, Kurum fiyat sıkıştırmasını gidermek için aşağıdaki işlemlerden birini tesis ederek gerekli tedbirleri alabilir:

(i) EPG'ye sahip işletmecinin perakende tarifesinin, etkin bir işletmecinin rekabet edeceği bir fiyatta olmasını sağlamak için uygun olması halinde, ve Erişim ve Arabağlantı Yönetmeliği'nin 12(3) maddesine uygun olarak, EPG'ye sahip işletmecinin erişim tarifesini 10 gün içinde düşürmesini sağlamak,

(ii) perakende tarifeyi geçici olarak askıya almak yahut iptal etmek veya Tarifeler Yönetmeliği'nin 15. Maddesine uygun olarak tarifenin tadil edilmesini sağlamak.

(3) Kurum tarafından ilgili pazarda etkin piyasa gücüne sahip işletmecinin tarifelerinin düzenlenmesi, fiyat sıkıştırması analizinin ve bu madde hükümlerinin uygulanmasına engel değildir.”

TurkNet tarafından iletilen görüşte ise, öncül analize tabi olan tarifeler, Kurum veya işletmecinin kendisi tarafından yapılarak fiyat sıkıştırması olduğu teyit/tespit edilmedikçe kullanıcılara sunulmaması gerektiği, ardıl analize tabi olan tarifeler de Usul ve Esaslara aykırı olduklarının tespiti halinde derhal yürürlükten kaldırılması gerektiği; fiyat sıkıştırmasına yol açacak bir tarifeyi kullanıcılara sunan işletmeci, bunun karşılığında ilk aşamada herhangi bir müeyyideye tabi tutulmayarak sadece belirli süre içerisinde tarifeleri yeniden düzenleme yükümlülüğüne tabi tutulursa, söz konusu EPG işletmecinin fiyat sıkıştırmasına yol açan

tarifeleri tüketicilere sunmamasının önünde herhangi bir engel olmayacağı, EPG işletmeci fiyat sıkıştırmasına yol açtığı tarifelerini 20 gün süreyle sürdürmeye devam edebileceği ve her hangi bir müeyyide ile karşılaşmayacağı, söz konusu durumda idari yaptırım getirilmediğinde hiçbir teşebbüsün hiçbir teşebbüs söz konusu hukuka aykırı eylemi gerçekleştirmekten imtina etmeyeceği; uygulamada EPG'ye sahip işletmecinin, fiyat sıkıştırmasına yol açan bir tarifeyi yürürlüğe koyabileceği, hukuka aykırı olan bu tarifeyi 20 + 30 gün boyunca ve ayrıca Kurum tarafından Fıkra 3'e göre önlemlerin alınması süresince geçecek süre boyunca tüketicilerine sunabileceği ve tüm elde edeceği gelire karşın, herhangi bir idari yaptırıma da tabi olmayacağı ifade edilerek bu madde ile ilgili önlem alınması gerektiğini ifade edilmiş ve ayrıca öngörülen bahse konu sürelerin (20 günün 7'ye; 30 günün de 15'e) düşürülmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Değerlendirmelerimiz:

Turkcell Superonline tarafından iletilen görüş ve değerlendirmeler, işbu Usul ve Esasların 11 ve 12 nci maddeleri başta olmak üzere ilgili maddelerinde öngörülen hükümlerin detaylandırılmasına yönelik olup, bu yönüyle faydalı unsurlar içermektedir. Ancak, söz konusu Usul ve Esasların uygulanmasında olası tüm senaryoları da içermediği ve bunları zikretmenin imkânsızlığı düşünüldüğünde, mezkûr maddelerde tarafların hak ve yükümlülüklerini belirleyen makul ve sağlıklı bir çerçeve belirlenmesi yeterli ve gereklidir. Söz konusu detayların mümkün olabilecek seviyede madde metninde mevcut ve saklı olduğu da düşünüldüğünde ayrıca bir değişiklik ya da eklemeye gerek görülmemektedir.

TurkNet tarafından iletilen görüşte zikredilen hususlar, 12 nci maddenin uygulanmasında dikkate alınabilecek ise de mevcut madde metninde değişikliğe yol açabilecek bir mahiyette değildir. Diğer taraftan, idari işlemler tesis edilirken belirli ve makul sürelerin varlığı, taraflar açısından öngörülebilir değişiklikler için zaruridir. Nihayet, tarifeleri fiyat sıkıştırması yükümlülüğüne tabi tutulan işletmecilerin Usul ve Esaslar'da yer verilen süre ve koşullar içerisinde hukuka ve mevzuata uygun hareket etmediği tespit edilirse idari yaptırım tesis edilmesi mümkün ve muhtemeldir. Kaldı ki; 15/02/2014 tarih ve 28914 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu İdari Yaptırımlar Yönetmeliği'nin 'Rekabet ihlali' başlıklı 16'ncı maddesi "*Rekabetin tesisi, korunması, rekabetin engellenmesi, bozulması veya kısıtlayıcı uygulamaların giderilmesine yönelik ilgili mevzuatın ihlal edilmesi veya rekabete aykırı uygulamaların tespit edilmesi halinde işletmeciye*

bir önceki takvim yılındaki net satışlarının yüzde üçüne (%3) kadar idari para cezası uygulanır.” hükmünü ihtiva etmekte olup, söz konusu madde hükmü de bu anlamda bir güvence niteliğindedir. Açıklanan nedenlerle, mevcut düzenleyici çerçeve ve fiyat sıkıştırması eylemlerinin önlemesine ve giderilmesine yönelik işbu Usul ve Esaslar kapsamında ilave bir değişikliğe gerek duyulmamaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Müeyyideler

MADDE 13 – (1) Bu Usul ve Esaslar kapsamında ilgili dikey bütünleşik işletmeci veya işletmecilerin yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumunda 15/02/2014 tarihli ve 28914 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu İdari Yaptırımlar Yönetmeliği’nin ilgili hükümleri uygulanır.

Gelen Görüşler:

TTNET tarafından iletilen görüşte, “Madde 12’de belirtilen Kurul kararlarına uygun hareket eden ve fiyat sıkıştırması arz eden uygulamalarını Karar doğrultusunda değiştirerek Kuruma süresi içinde bildiren işletmeciler aleyhine Kurum tarafından müeyyide uygulanmaz.” ibaresinin eklenmesi ile EPG’ye sahip işletmeci ve onunla aynı dikey bütünleşik yapıda olan işletmecilerin Kurum kararı ile uyumlu hareket etmesi ve fiyat sıkıştırmasını önleyici adımlar atması halinde aleyhine **müeyyide uygulanmamasının** öngörülmesi, Kurum tarafından yapılan denetimin amacına uygun olacağı, ayrıca bu yönde bir düzenleme, Kurum ile işbirliği yapılmasını teşvik ettiği gibi yapılan işbirliğinin ödüllendirilmesini de sağlayacağı değerlendirilmiştir. Ek olarak, Rekabet Kurulu tarafından fiyat sıkıştırması kapsamında müeyyide uygulanması halinde, BTK tarafından aynı yönde müeyyide uygulanmasının önüne geçilmesi adına “4054 sayılı Kanun madde 6 kapsamında fiyat sıkıştırması gerekçeleri ile Rekabet Kurulu tarafından bir işletmeciye müeyyide uygulandığı takdirde, ilgili işletmecinin yer aldığı ekonomik bütünlük aleyhine herhangi bir müeyyide uygulanmaz.” ibaresinin Anayasa ve ceza hukukunun temel ilkelerinden biri olan “*ne bis in idem*” ilkesi gereği madde metnine eklenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Turkcell Superonline tarafından maddeye ilişkin olarak yapılan öneriye aşağıda yer verilmiştir:

“MADDE 13 – (1) Bu Usul ve Esaslar kapsamında ilgili dikey bütünleşik işletmeci veya işletmecilerin aşağıda belirtilen yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumunda 15/02/2014 tarihli ve 28914 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu İdari Yaptırımlar Yönetmeliği’nin ilgili hükümleri uygulanır.

a) Toptan erişim ücretlerini ve / veya perakende tarifeleri fiyat sıkıştırmasına sebebiyet vermeyecek şekilde belirlemek (Madde 6)

b) Fiyat sıkıştırması yapmadığına dair belge sunarak tasdik etmek (Madde 7),

c) Kurum’a işbu Usul ve Esasların yürürlüğe girmesinden sonra en önemli tarifeleri bildirmek (Madde 6 ve Geçici Madde 1)

d) Fiyat sıkıştırmasının tespit edilmesi halinde perakende tarifeyi değiştirmek yahut geriye çekmek ve/veya toptan seviyede karşılığın tekabül eden tarifeyi değiştirmek (Madde 12)

e) Fiyat sıkıştırmasına neden olduğu tespit edilen mevcut bir tarifeye yeni abone alımını durdurmak (Madde 12)

f) Fiyat sıkıştırmasına sebep olduğu için hukuksuz olduğu belirlenen perakende tarifeler için, abonelerin cayma bedeli ödemeksizin taahhütlerini geri alma hakları olduğu konusunda aboneleri bilgilendirmek (Madde 12)”

Değerlendirmelerimiz:

TTNET tarafından ileri sürülen görüşte Kurumun süresi içerisinde fiyat sıkıştırması uygulamasına son veren işletmeciye müeyyide uygulamaması talep edilmekte ise de bu yönde bir hükmün madde metnine dercedilmesine gerek duyulmamaktadır. Zira bir ihlalin giderilmesi, rekabet karşıtı etkileri bertaraf etmesi bakımından önemli ve mutlak surette dikkate alınacak bir husustur. Ancak, bu durum fiyat sıkıştırması yükümlülüğüne tâbi olan bir işletmecinin tarifelerini keyfi biçimde belirleme özgürlüğü olarak yorumlanmamalı ve benzer nitelikli fiyat sıkıştırma uygulamalarına zemin hazırlamamalıdır. Her somut olayın kendi

karakteristiği ile ihlalin sınırları ve boyutunun da dikkate alınması noktasından hareketle, uygulanacak yaptırımlarla ilgili yapılan öneri doğrultusunda bir madde değişikliğine ihtiyaç olmadığı değerlendirilmektedir. Aynı durum ve açıklanan gerekçeler TTNET'in müteakip görüşünde ifade ettiği hususlar için de geçerli olup, Rekabet Kurumu tarafından izlenen yöntem, dayanılan somut vakıa, ihlal gerekçeleri ve olası yaptırımların farklı olma olasılığı göz önünde bulundurulduğunda da bu hususta da Kurumun takdir yetkisini ortadan kaldıran benzer bir hükme yer verilmesi hukuken ve (EHK md. 13/2(c), vb) ilgili mevzuat hükümleri karşısında olanaksız görölmektedir.

Turkcell Superonline tarafından müeyyide konusu olarak tâdat edilen hususlara Usul ve Esaslar'ın ilgili maddelerinde (6 ncı madde ve devamında) yer verilmiş olup, bunların her biri bu Usul ve Esaslara uymakla yükümlü taraflar bakımından yükümlülük teşkil etmektedir. Söz konusu yükümlülöklere tek tek yer verilmesine mevcut madde metnini kapsayıcı özelliği ve söz konusu hususların Usul ve Esaslarda zikredilmiş olması sebebiyle gerekli görölmemiştir.

Toptan Pazarlarda Etkin Piyasa Gücüne Sahip İşletmecilerin Mevcut Tarifeleri

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Kurum, bu Usul ve Esasların yürürlöğe girdiği tarihten itibaren altı (6) ay içinde ilgili pazarda etkin piyasa gücüne sahip olan ve fiyat sıkıştırması yükümlölüğüne tabi tutulan dikey bütünleşik işletmeci ve bu işletmeci ile aynı kontrol yapısı içinde dikey ilişkili perakende pazarda faaliyet gösteren ortağı, iştiraki ya da ortaklığı konumundaki işletmecilerin perakende seviyedeki en önemli tarifelerini işbu Usul ve Esasların EK I'inde yer alan hususlara uygun olarak fiyat sıkıştırması analizine tabi tutacaktır. Yapılan inceleme neticesinde fiyat sıkıştırması tespit edilmesi halinde işbu Usul ve Esasların 12 nci madde hükümleri uygulanacaktır.

Gelen görüşler:

TurkNet tarafından 6 aylık sürenin 3 aya indirilmesi teklif edilmiştir.

Değerlendirmelerimiz:

Usul ve Esaslar kapsamında öngörölen en önemli tarifelere yönelik olarak bir defaya mahsus yapılacak fiyat sıkıştırması analizi, ilgili pazar analizleri kapsamında EPG'ye sahip olduğu

belirlenen işletmecilere yönelik olarak düzenli olarak yapılması öngörülen analizlerin dışında ve bunları tamamlayıcı bir mahiyet taşımaktadır. Ayrıca, işbu Usul ve Esasların 6'ncı maddesinin 2 nci fıkrasının (b) bendinde zikredilen hallerde de fiyat sıkıştırması analizini yapılması mümkün ve muhtemeldir. Bu çerçevede yapılacak fiyat sıkıştırması analizlerine ek olarak yapılması öngörülen fiyat sıkıştırması analizi için öngörülen altı (6) aylık sürenin bu anlamda değiştirilmesine gerek olmadığı ve zaten tamamlayıcı mahiyetteki bu testin azami altı ayda yapılmasının ihtiyaca cevap vereceği düşünülmektedir.

Yürürlük

MADDE 14 – (1) İşbu Usul ve Esaslar 01/07/2014 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 15 – (1) İşbu Usul ve Esasları Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurulu Başkanı yürütür.

EK I

Fiyat Sıkıştırması Analizi ve Modelinde Esas Alınacak Unsurlar	
Fiyat sıkıştırması analizinin uygulanacağı hizmetler	<p>Perakende seviyede sunulan genişbant internet hizmetleri Kurum tarafından ilgili pazar analizleri kapsamında getirilen yükümlülüklerle konu olan ve toptan seviyede sunulan erişim hizmetleri temelinde analiz edilir.</p> <p>Perakende seviyede sunulan sabit ses (sabit telefon şebekesine erişim ve arama) hizmetleri, Kurum tarafından ilgili pazar analizleri kapsamında getirilen yükümlülüklerle konu olan ve toptan seviyede sunulan erişim hizmetleri temelinde analiz edilir.</p> <p>Perakende seviyede genişbant internet ve ses hizmetlerini içeren paket hizmetler ve birlikte satış uygulamaları, ilgili pazar analizleri kapsamında getirilen yükümlülüklerle konu olan ve toptan seviyede sunulan ilgili ses ve genişbanta ilişkin erişim hizmetlerinin tamamı üzerinden analiz edilir.</p> <p>Perakende seviyede sunulan mobil ses, SMS/MMS, USSD, internet erişim hizmetleri ile Kurum tarafından belirlenecek diğer mobil elektronik haberleşme hizmetleri, ilgili pazar analizleri kapsamında getirilen yükümlülüklerle konu olan ve toptan seviyede sunulan erişim hizmetleri temelinde analiz edilir.</p>
En Önemli Tarife	Üç aylık pazar verileri kapsamında Kuruma sunulan son dönem itibariyle en fazla abone sayısına sahip 10 perakende tarifeyi ve son raporlama dönemi itibariyle en çok gelir elde edilen 10 perakende tarifeyi kapsar.
Maliyet etkinliği	<p>Analizde makul etkinlikte işletmecinin perakende pazar maliyetlerinin dikkate alınması esastır. Makul etkinlikte işletmecinin pazar payı ve faaliyet ölçeği ilgili toptan pazarda etkin piyasa gücüne sahip dikey bütünleşik işletmeci veya işletmecilerden daha düşük kabul edilir. Makul etkinlikte işletmecinin sahip olduğu etkinlik seviyesi belirlenirken aşağıdaki hususlar uygun olduğu ölçüde göz önünde bulundurulur:</p> <ul style="list-style-type: none">• Makul etkinlikte işletmecinin pazar payı, işletmecinin varlığını bağımsız olarak sürdürebilmek için ihtiyaç duyduğu pazar payını yansıtır. Bunun için işletmecinin minimum etkin ölçekte faaliyet gösterdiği kabul edilir.• Yukarıdaki etkinlik seviyesi, işletmecinin makul bir zaman dilimi içinde faaliyet ölçeğini minimum etkin ölçüğe kadar genişletebileceğine ve varlığını bağımsız olarak sürdürebileceğine dair beklentiler olması halinde daha düşük bir seviyede belirlenebilir.
Ağırlıklı Ortalama Sermaye Maliyeti (<i>Weighted Average Cost of Capital</i>)	Makul etkinlikte işletmeci ilkesine istisna olarak, fiyat sıkıştırması analizinin uygulanabilirliğini güvence altına almak adına, ilgili toptan pazarda etkin piyasa gücüne sahip dikey bütünleşik işletmecinin Ağırlıklı Ortalama Sermaye Maliyeti dikkate alınır.
Statik analiz yöntemi	Durağan durum analizi (<i>Steady State Analysis</i>) çerçevesinde yatırım harcamaları ve tek seferlik maliyet ve gelirler yıllık esasa indirgenir ve düşürülür. Faiz oranı Ağırlıklı Ortalama Sermaye Maliyeti olarak kabul edilir.
Taşıma ve tesis paylaşımı maliyetleri	İlgili hizmete ilişkin teslim alınan trafiğin iletiminde kullanılan taşıma (<i>backhaul</i>) ve tesis paylaşımı maliyetlerinin makul etkinlikteki işletmecinin perakende maliyetlerine eklenmesi esastır.

Diğer gider ve maliyetler	<ul style="list-style-type: none">• Diğer şebekelerde çağrı sonlandırmak için katlanılan bedeller, ilgili olduğu ölçüde, perakende seviyedeki maliyet olarak fiyat sıkıştırması analizine dahil edilir.• Genişbant internet hizmeti için gerekli küresel internet bağlantısını kurmak amacıyla ilgili hizmete ilişkin katlanılan trafik taşıma maliyetleri perakende seviyedeki maliyet olarak fiyat sıkıştırması analizine dahil edilir.• Sunulan perakende hizmete bağlı olarak, perakende seviyedeki farklı şebeke maliyetleri fiyat sıkıştırması analizine dahil edilebilir.
Dikkate alınacak maliyet standardı	<p>Perakende seviyede katlanılan şebeke maliyetlerinin hesaplanmasında, uzun dönem artan maliyet ile ortak maliyetlerin hizmetle ilişkilendirilebilen kısmının toplamı dikkate alınır.</p> <p>Diğer (şebeke unsurları dışında kalan) perakende seviyedeki maliyetler için işletmecilerin maliyet muhasebesine göre belirlenen tam dağıtılmış maliyetleri (<i>fully distributed costs</i>) dikkate alınır. Tam dağıtılmış maliyet muhasebesi çerçevesinde varlıklar, tarihi maliyetlerine (<i>historic costs</i>) göre değerlendirilir.</p>

Gelen Görüşler:

TTNET tarafından “Maliyet etkinliği”ne ilişkin olarak iletilen görüşte, makul etkinlikte işletmeci hakkındaki maliyetlerin nazara alınması, 4054 sayılı Kanun kapsamında yapılan fiyat sıkıştırması tespit ve mehz AB mevzuatı ile uyumlu olmadığı, metnin tamamen çıkarılması ve eşit etkinlikte işletmeci özelinde yeniden düzenlenmesi önerilerek “eşit etkinlikte işletmeci” dikkate alınarak maliyetler hesaba katılması gerektiği ifade edilmiştir. “Dikkate alınacak maliyet standardı”na ilişkin gelen görüşün de ise, maliyet standardında sadece “historic cost” ile yetinilmemesi gerektiği, pazar büyümesi ve rakiplerin etkinliği nazara alınarak öngörülebilecek (forecast) verilerin de dikkate alınabilmesinin yerinde olacağı belirtilmiştir.

Telkoder, Millenicom ve Vodafone tarafından iletilen görüşlerde, perakende seviyede genişbant internet ve ses hizmetlerini içeren paket hizmetler ve birlikte satış uygulamaları, birbirinden ayrı olarak da sunulabilen hizmetler ise, ayrı ayrı analiz edilmesi gerektiği, paket kapsamındaki herhangi bir ürünün fiyat sıkıştırması içerdiği tespit edilirse paketin tamamının fiyat sıkıştırması içerdiğinin kabul edilmesi gerektiği; en önemli tarife kavramının taslaktan çıkarılması gerektiği; sadece makul etkinlikteki işletmecinin ağırlıklı ortalama sermaye maliyetinin dikkate alınması gerektiği; genel maliyet kalemleri ve ortak maliyet kalemlerinin taslağa eklenmesi gerektiği; ortak maliyetlerle birlikte genel maliyetlerin de hesaba katılması gerektiği ifade edilmiştir.

TurkNet tarafından iletilen görüşte ise, en önemli tarife kavramına Kurumun uygun görmesi halinde bütün tarifelerin dâhil edilebileceği, tarife tanımına kampanya, indirim ve birlikte satış

uygulamalarının dâhil olduğu, ağırlıklı ortalama sermaye maliyeti kavramıyla ilgili olarak sadece makul etkinlikteki işletmecinin maliyetlerinin kullanılmasının imkânsız olacağı durumlarda toptan pazarda etkin piyasa gücüne sahip dikey bütünleşik işletmecinin Ağırlıklı Ortalama Sermaye Maliyetinin dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

Değerlendirmelerimiz:

TTNET'in söz konusu görüşüne yönelik detaylı cevap olabilecek açıklamalarımıza yukarıda yer verildiğinden burada tekrar mahiyetinde bir açıklama yapılmasına gerek duyulmamıştır. Bu kapsamda belirtmek gerekir ki; Usul ve Esaslar fiyat sıkıştırması analizlerinde detaylı alt kırımlarda Kurumun ihtiyaç duyabileceği muhtelif pek çok verinin dikkate alınmasına imkân tanımakta ise de öncelikle gerçekleşen verilerin göz önünde bulundurulması hususu esas olmalıdır. Nitekim bu husus teyit amacıyla 6 nci maddenin 4 üncü fıkrasına “*Öncül fiyat sıkıştırması analizi kapsamında, perakende seviyede en önemli tarifelere dair benzer tarifelere ilişkin gerçekleşen veriler, mevcut olduğu ölçüde kullanılır ve yapılan analizin doğruluğu ve geçerliliği süreç içerisinde izlenerek kontrol edilir. Ardıl fiyat sıkıştırması analizinde ise ilgili tarifeler sunulmaya başlandıktan sonra gerçekleşen veriler kullanılarak fiyat sıkıştırması analizi gerçekleştirilir.*” hükmü eklenmiştir.

Telkoder, Millenicom, Vodafone ve TurkNet tarafından yukarıda iletilen görüşlere cevap teşkil edebilecek detaylı açıklamalarımıza Genel Görüşler altında ve 9 uncu madde kapsamında yer verilmiş olup, burada mükerrer açıklamaya yer verilmesine gerek duyulmamıştır. Diğer taraftan, “perakende seviyede genişbant internet ve ses hizmetlerini içeren paket hizmetler ve birlikte satış uygulamaları, birbirinden ayrı olarak da sunulabilen hizmetler ise, ayrı ayrı analiz edilmesi gerektiği, paket kapsamındaki herhangi bir ürünün fiyat sıkıştırması içerdiği tespit edilirse paketin tamamının fiyat sıkıştırması içerdiğinin kabul edilmesi gerektiği”ne yönelik Turknet görüşünün de kabul edilmesi mümkün değildir. Bu tür bir uygulamada, ilgili hizmetlerden sadece birinin fiyat sıkıştırmasına yol açması varsayımında topyekûn fiyat sıkıştırması sonucuna ulaşılmaktadır. Diğer taraftan, paket hizmetin unsurlarının sunulmasına yönelik ortak maliyetlerden elde edilecek avantajların da hesaplama yansıtılması gerektiği düşünülmektedir.